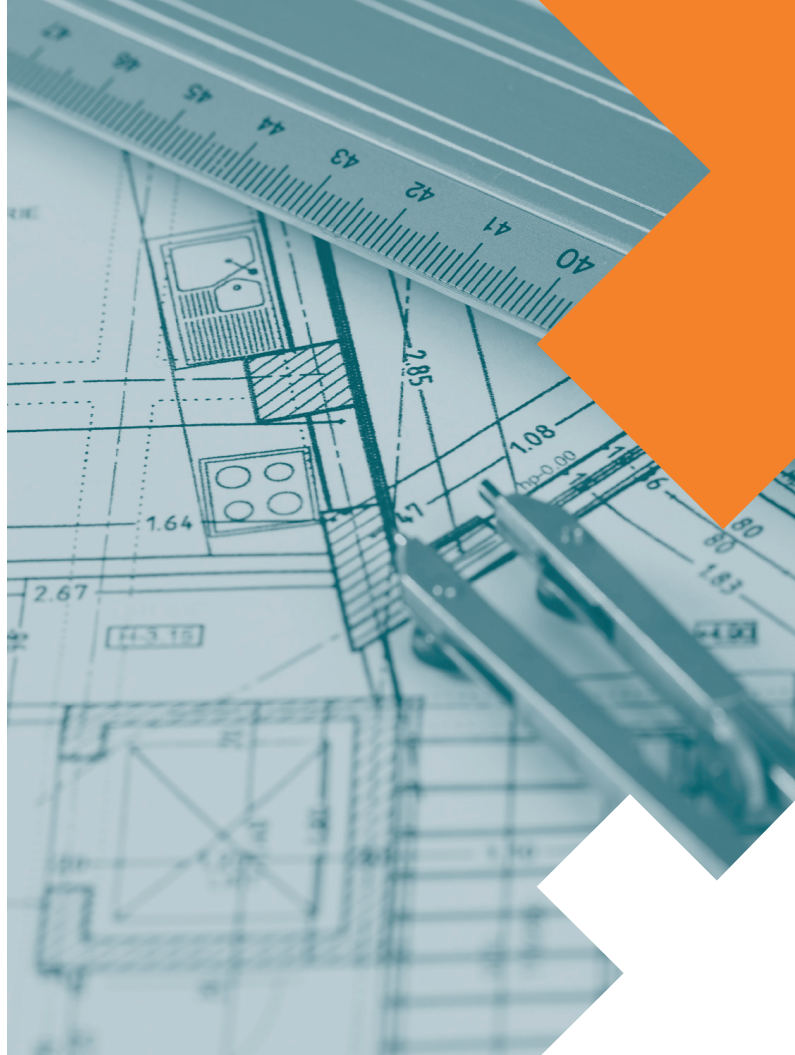

meer
woningen
 voor
ouderen

**Meer woningen voor
ouderen in zicht?**

*Landelijk onderzoek
naar lokaal beleid
ouderenhuisvesting*

Colofon

Dit onderzoek naar lokaal ouderenhuisvestingsbeleid is een samenwerkingsverband tussen de ouderenorganisaties ANBO voor 50-plussers, PCOB en Unie KBO. De ouderenorganisaties komen op voor de individuele en collectieve belangen van 50-plussers.

Titel

Meer woningen voor ouderen in zicht?

Subtitel

Landelijk onderzoek naar lokaal beleid ouderenhuisvesting

Redactie

Sanne Boomsma, Jan Brinkers, Klaas Wierda, Ipso Facto

Eindredactie

Frank van der Aa

Vormgeving

Hammink Design BNO

Bestelinformatie

Het rapport is te downloaden van de website
www.meerwoningenvoorouderen.nl

Meer informatie

www.meerwoningenvoorouderen.nl
www.anbo.nl
www.pcob.nl
www.uniekbo.nl

Auteursrechten op tekst, tabellen en illustraties voorbehouden.
Overname van tekst en tabellen is toegestaan, mits de bron duidelijk vermeld wordt en ANBO, PCOB, Unie KBO daarvan schriftelijk in kennis worden gesteld.

ANBO
Voor 50-plussers

PCOB
Belangenbehartiging 50-plus

© ANBO, PCOB en Unie KBO

Augustus 2007

Inhoudsopgave

Voorwoord	v
Conclusies van de ANBO, PCOB en Unie KBO	vi
Aanbevelingen van de ANBO, PCOB en Unie KBO aan gemeenten	viii
Verslag van het onderzoek door Ipso Facto	
1. INLEIDING	4
1.1. Aanleiding	4
1.2. Doel	4
1.3. Leeswijzer	4
2. METHODE	6
2.1. Inleiding	6
2.2. Vragenlijst	6
2.3. Dataverzameling en respons	6
2.4. Analyse en interpretatie	7
3. RESULTATEN	8
3.1. Inleiding	8
3.2. De registratie van enkele algemene gegevens	8
3.3. Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen	8
3.4. Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid	13
4. SCORES	18
4.1. Inleiding	18
4.2. De registratie van enkele algemene gegevens	18
4.3. Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen	18
4.4. Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid	19
4.5. Totaalscores	19
5. CONCLUSIE	22
5.1. Inleiding	22
5.2. De registratie van enkele algemene gegevens	22
5.3. Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen	22
5.4. Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid	25
5.5. Tot slot	26
BIJLAGE 1: TABELLENBOEK	28
BIJLAGE 2: SCORINGSMETHODIEK	50
BIJLAGE 3: OVERZICHT TOTAALSCORES GEMEENTEN	54
Tabel 1. Overzicht totaalscores gemeenten (alfabetisch gerangschikt)	56
Tabel 2. Overzicht totaalscores gemeenten (van hoog naar laag gerangschikt)	60
Tabel 3. Overzicht totaalscores gemeenten (naar provincie gerangschikt)	64

Voorwoord

Voor u ligt het derde onderzoek naar lokaal ouderenhuisvestingsbeleid, dat de ouderenorganisaties ANBO voor 50-plussers, PCOB en Unie KBO sinds 1998 hebben laten uitvoeren. Het zorgen voor goede en geschikte woningen voor ouderen blijft een actuele zaak. Alleen daarom al is het belangrijk zo'n onderzoek regelmatig te herhalen. Deze keer staat het onderzoek ook in nauw verband met een door ANBO, PCOB en Unie KBO gezamenlijk opgestart project, getiteld Meer Woningen voor Ouderen. Dat project moet er toe leiden dat er in het hele land, zo mogelijk in iedere gemeente, oudere lobbyisten aan het werk gaan om bij hun gemeente te bepleiten dat er meer geschikte woningen voor ouderen worden gebouwd, en op geschikte plekken. En ook als de gemeente dat al gedaan heeft, blijft het belangrijk om de vinger aan de pols te houden: 'Blijven de voorzieningen op peil? Is de woonomgeving veilig?'

Dit onderzoek is daarom mede bedoeld om de gemeenten nog eens attent te maken op het belang van het onderwerp. Dit onderzoek kan uitgangspunt of onderwerp van gesprek zijn tussen gemeente en lobbyist(en).

Dat is zeker nodig, want er is nog een enorm tekort aan voor ouderen geschikte woningen en de vraag neemt door de vergrijzing alleen maar toe.

Het voorwoord van het vorige onderzoek, dat in 2002 gehouden werd, eindigde met de opmerking dat samenwerking tussen de verschillende partijen (ouderen, gemeenten, woningcorporaties en organisaties op het gebied van wonen en zorg) een voorwaarde is om resultaten te boeken. Dat geldt nog steeds, en die lijst partijen zou nog uit te breiden zijn ook: denk aan projectontwikkelaars, maar ook aan jongeren die graag een leuke eigen stek willen. Goed samenwerken kan echter alleen wanneer alle partijen dat willen, en wanneer de partijen ook een vergelijkbare uitgangspositie hebben. Willen ouderen mee kunnen praten met de gemeente en andere partijen, dan moeten ouderen daar ook de mogelijkheid toe krijgen, daartoe gefaciliteerd worden. Want gemeentelijk ouderenhuisvestingsbeleid zonder dat ouderen daarbij op een goede manier betrokken zijn, dat kan niet.

ANBO, PCOB, Unie KBO

Augustus 2007

Conclusies van de ANBO, PCOB en Unie KBO

Wat mag je als resultaten verwachten van een onderzoek naar ouderenhuisvesting dat – nu voor de derde keer – zo ongeveer om de vier jaar gehouden wordt? Met het oog op het belang van ouderenhuisvesting, in het licht van de vergrijzing en de noodzaak tot doorstroming op de woningmarkt, zou er in ieder geval een duidelijk stijgende lijn moeten zijn op een aantal punten: een goede registratie van beschikbare woningen voor senioren, de verwachting dat op termijn de vraag gelijk zal zijn aan het aanbod, meer woningen die aan de eisen van WoonKeur voldoen, en meer aandacht voor de combinatie van wonen en zorg.

De eigenlijke aanleiding voor het onderzoek, het verschil tussen vraag naar en aanbod van ouderenhuisvesting, staat nog steeds duidelijk overeind. In 2002 vond 86% van de gemeenten dat het aanbod kleiner was dan de vraag. In 2007 is dat 82%. Hoewel er sprake is van een lichte verbetering – er zijn meer gemeenten waar vraag en aanbod in evenwicht zijn – is er nog een flinke weg te gaan. Om die reden ook is door de ouderenorganisaties het project Meer Woningen voor Ouderen gestart, met als doel via lobbyisten in iedere gemeente te zorgen voor meer en betere woningen.

Hoewel 93% van de gemeenten aangeeft criteria te hanteren om woningen als seniorenwoning te kwalificeren, bij gebrek aan een landelijk sluitende definitie, weet slechts 56% van de gemeenten hoeveel seniorenwoningen er in hun gemeente zijn. Opmerkelijk is dat dit beduidend lager ligt dan in het vorige onderzoek (72%) en ook lager dan in het eerste onderzoek (62%). Het aantal gemeenten dat de woningvoorraad registreert in het kader van

de ouderenhuisvesting ligt nóg lager, namelijk 41%. Het is onduidelijk in hoeverre deze registratie vervolgens gebruikt wordt in het toewijzingsbeleid.

Dat roept de vraag op hoe het zit met de criteria die gemeenten hanteren. Het meest gehanteerde criterium is de nultredenwoning (door 81% van de gemeenten). In 2002 werd dit criterium nog niet gehanteerd, pas later werd deze definitie door VROM toegepast. Alle overige criteria worden –relatief – minder toegepast. Of een woning gelegen is nabij voorzieningen (winkels zowel als zorg- en welzijnsvoorzieningen) en in een veilige woonomgeving, lijkt daardoor minder hoog op de agenda van de gemeenten te staan. Dat is ten onrechte: aan een nultredenwoning zonder voorzieningen in een woonomgeving die niet veilig is hebben ouderen niets. Uit 'Wonen op een rijtje*' blijkt overigens dat slechts een minderheid van de nultredenwoningen bestemd is voor ouderen. Dat roept vragen op met betrekking tot de waarde van dit meest toegepaste criterium.

Juist om dit soort onduidelijkheden te voorkomen hechten de ouderenorganisaties er veel waarde aan dat nieuwbouwwoningen voldoen aan de eisen van WoonKeur. Dat gebeurt helaas nog steeds beperkt: in 16% van de gemeenten is bouwen op basis van de principes van WoonKeur een eis bij nieuwbouw, maar dat wil niet zeggen dat die woningen ook allemaal een WoonKeur-certificaat krijgen. Veel van die woningen worden gebouwd 'op basis van de principes van' WoonKeur, en dat betekent veel speelruimte voor de bouwer en – toch weer – onduidelijkheid voor de bewoner. Een grote meerderheid van de gemeenten reageert positief op de vraag of zij

ouderen informeren over de mogelijkheden van ouderenhuisvesting (86% van de gemeenten doet dat). Dat doet vreemd aan in het licht van de eerdergenoemde conclusie dat slechts 41% van de gemeenten de woningvoorraad registreert en slechts 56% van de gemeenten weet hoeveel seniorenwoningen er zijn. De vraag is welke informatie zij dan aan ouderen geven.

Ook op de vraag of de gemeente initiatieven heeft ondernomen om inzicht te verkrijgen in de behoeften van ouderen omtrent de woning en woonomgeving antwoorden bijna alle gemeenten positief (93%). Anderzijds zegt 27% van de gemeenten dat zij te weinig inzicht hebben in de vraag van de doelgroep (de ouderen). Dat werk is dus in een deel van de gemeenten nog niet af.

95% van de gemeenten geeft aan dat ouderen invloed kunnen uitoefenen op het beleid van de gemeente met betrekking tot ouderenhuisvesting. Al 65% van de gemeenten geeft aan dat dat onder andere gebeurt via een Wmo-raad of -platform (de Wmo is op 1 januari 2007 in werking getreden).

Ouderen die zelf woonvormen hebben georganiseerd en daar zelf zijn gaan wonen komen – volgens opgaaf van de gemeenten - in 42 (28%) gemeenten voor. Slechts in 7 gemeenten is er een gemeentelijke stimuleringsregeling voor deze particuliere initiatieven.

Particuliere initiatieven van ouderen zijn waardevol, niet alleen voor ouderen zelf maar ook voor gemeenten, omdat gemeenten werk uit handen wordt genomen. Zulke initiatieven zouden veel bredere steun verdienen.

Als het gaat om knelpunten bij de uitvoering van beleid geeft 50% van de gemeenten aan dat de rijksoverheid niet voldoende randvoorwaarden creëert. In 2002 lag dat percentage op 54%.

Aan de hand van de antwoorden die de gemeenten gaven is uitgerekend welke score zij verdienen met hun woonbeleid voor ouderen. De gemeente Groningen komt als beste uit de bus met een 9,5. Ook Amersfoort, Etten-Leur, Utrecht en Zeewolde scoren ruim een 9. Dat staat in schril contrast met een aantal gemeenten die niet meer dan een 2 verdienen. 67% van de gemeenten scoort een 5.95 of hoger.

Geconcludeerd kan worden dat er nog veel moet gebeuren. Anderzijds blijkt ook weer uit dit onderzoek dat er diverse mogelijkheden zijn die gebruikt kunnen worden voor een betere huisvesting van ouderen, en voor meer betrokkenheid van ouderen bij dat beleid. We hebben waardering voor alle plaatsen waar dat gebeurt. Gemeenten kunnen leren van ouderen, gemeenten kunnen leren van elkaar. ANBO, PCOB en Unie KBO spreken de wens uit dat ook dit rapport een bijdrage zal leveren aan meer geschikte woningen voor ouderen.

* Wonen op een rijtje. De resultaten van het Woononderzoek Nederland, VROM 2007, p. 62.

Aanbevelingen van de ANBO, PCOB en Unie KBO aan gemeenten

Ouderen die bewust voor een nieuwe woning gaan kiezen hebben behoefte aan duidelijkheid. Het WoonKeur-certificaat geeft die duidelijkheid. Zorg daarom dat zoveel mogelijk woningen dat WoonKeur-certificaat krijgen. Niet alleen ouderen hebben daar baat bij. Afzien van dat certificaat is *'penny-wise pound-foolish'*.

Het toepassen van WoonKeur kan niet meteen de hele vraag naar geschikte woningen voor ouderen oplossen. Registreer en beschrijf daarom de verschillende typen (nultreden)woningen die ook in meer of mindere mate geschikt zijn voor ouderen, en let daarbij ook op de woonomgeving. Zijn er voldoende winkels gemakkelijk bereikbaar, is er openbaar vervoer op loopafstand? Zijn welzijns- en zorgvoorzieningen gemakkelijk toegankelijk? Juist omdat ook nultredewoningen niet per definitie honderd procent geschikt zijn voor ouderen is duidelijkheid zeer gewenst. Zowel de ouderen als de gemeente hebben daar profijt van. Het WoonKeur Bestaande Bouw kan daarbij goede diensten verlenen.

Omdat het overgrote deel van de woningmarkt uit bestaande woningen bestaat, moet het beter geschikt maken van bestaande woningen voor ouderen zorgen dat vraag en aanbod van geschikte woningen voor ouderen beter op elkaar aan gaan sluiten. Ook in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is dat een belangrijk aandachtspunt.

Weliswaar gaf 95% van de gemeenten aan dat ouderen invloed uit kunnen oefenen op het beleid van de gemeente, maar uit de eerste ervaringen van het project Meer Woningen voor Ouderen blijkt de praktijk nog wel eens weer-

barstig te zijn. Dat is jammer, want een kleine investering kan helpen beweging te krijgen in de ouderenhuisvesting. Betrek (vertegenwoordigers van) ouderen daarom structureel en in alle fasen bij plannen voor ouderenhuisvesting. Faciliteer ouderen daarbij, bijvoorbeeld door het verstrekken van gegevens wanneer die gevraagd worden, of zo nodig met vergaderruimte.

Het project Meer Woningen Voor Ouderen, een initiatief van de ouderenorganisaties, heeft een bestand van oudere 'woonlobbyisten'. Zij kunnen een impuls geven aan de gemeente om meer voor ouderen geschikte woningen te realiseren.

Stel een stimuleringsregeling in voor ouderen die zelf woonvormen willen organiseren.

Landelijk Onderzoek

Lokaal beleid ouderenhuisvesting

Eindrapport

Houten, juli 2007

Drs. D.G. Kooij
Drs. I.M. Redeker
Drs. M.F. van den Berg

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	4
1.1.	Aanleiding	4
1.2.	Doel	4
1.3.	Leeswijzer	4
2.	METHODE	6
2.1.	Inleiding	6
2.2.	Vragenlijst	6
2.3.	Dataverzameling en respons	6
2.4.	Analyse en interpretatie	7
3.	RESULTATEN	8
3.1.	Inleiding	8
3.2.	De registratie van enkele algemene gegevens	8
3.3.	Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen	8
3.4.	Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid	13
4.	SCORES	18
4.1.	Inleiding	18
4.2.	De registratie van enkele algemene gegevens	18
4.3.	Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen	18
4.4.	Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid	19
4.5.	Totaalscores	19
5.	CONCLUSIE	22
5.1.	Inleiding	22
5.2.	De registratie van enkele algemene gegevens	22
5.3.	Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen	22
5.4.	Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid	25
5.5.	Tot slot	26
	BIJLAGE 1: TABELLENBOEK	28
	BIJLAGE 2: SCORINGSMETHODIEK	50
	BIJLAGE 3: OVERZICHT TOTAALSCORES GEMEENTEN	54
Tabel 1.	Overzicht totaalscores gemeenten (alfabetisch gerangschikt)	56
Tabel 2.	Overzicht totaalscores gemeenten (van hoog naar laag gerangschikt)	60
Tabel 3.	Overzicht totaalscores gemeenten (naar provincie gerangschikt)	64

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

De afgelopen periode is duidelijk geworden dat ouderen een steeds langere levensverwachting hebben en dat het aantal ouderen de komende decennia nog sterk zal toenemen¹. Deze ouderen willen graag zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. De vraag naar woningen geschikt voor ouderen zal dan ook groeien en dat heeft consequenties voor het beleid van gemeenten ten aanzien van ouderenhuisvesting.

De ANBO en de PCOB wilden in 1998 voor het eerst meer inzicht in de wijze waarop gemeenten omgaan met (nieuwe) relevante ontwikkelingen binnen dit beleidsterrein en hebben aan Ipso Facto gevraagd om het lokale huisvestingsbeleid gericht op ouderen te onderzoeken. Het onderzoek moest een actueel en representatief beeld verschaffen van het lokale huisvestingsbeleid voor ouderen, waarbij de combinatie van zorg en wonen centraal staat. Het onderzoek is uitgezet bij alle Nederlandse gemeenten en heeft geresulteerd in het rapport 'In de lift of gebakken lucht'. In 2002 heeft Ipso Facto op verzoek van de ANBO, de PCOB en de Unie KBO het onderzoek herhaald en toen is het rapport 'Wonen de gemeente een zorg?' geschreven. Ook in 2007 willen de ouderenorganisaties een herhaling van het onderzoek en hebben opnieuw Ipso Facto de opdracht gegeven om een actueel en representatief beeld te schetsen van het lokale huisvestingsbeleid voor ouderen, waarbij de combinatie van zorg en wonen centraal staat.

1.2. Doel

Het doel van het onderzoek is, net als bij de voorgaande onderzoeken, het verkrijgen van inzicht in het lokale beleid voor ouderenhuisvesting van Nederlandse gemeenten en dan met name de wijze waarop zij beleid voeren op het terrein van wonen en zorg.

1.3. Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 2, wordt kort ingegaan op de wijze waarop het onderzoek is opgezet en uitgevoerd. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van de resultaten aan de hand van de verschillende onderdelen uit de vragenlijst. Hoofdstuk 4 geeft vervolgens de scores van de gemeenten weer op deze verschillende onderdelen. In hoofdstuk 5 worden de belangrijkste resultaten samengevat en worden de conclusies gepresenteerd. Waar mogelijk zullen deze gegevens vergeleken worden met de resultaten uit de onderzoeken uit 2002 en 1998. De resultaten van de statistische bewerkingen zijn terug te vinden in bijlage 1. In bijlage 2 is de scoringsmethodiek opgenomen en enkele totaaloverzichten van de resultaten hiervan staan in bijlage 3 weergegeven.

---

¹ Bron: Rapportage ouderen 2006. Veranderingen in de leefsituatie en levensloop. SCP,2006.

2. METHODE

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de manier waarop het onderzoek is opgezet en uitgevoerd: de gebruikte vragenlijst, de wijze van afname en de uiteindelijke respons. Ook wordt kort ingegaan op de wijze waarop de antwoorden zijn geanalyseerd en de wijze waarop de onderzoeksresultaten moeten worden geïnterpreteerd.

2.2. Vragenlijst

Het onderzoek is van start gegaan met de constructie van de vragenlijst. Hierbij is gebruik gemaakt van de reeds bestaande vragenlijst van het onderzoek uit 2002. Deze vragenlijst heeft Ipsos Facto samen met de ANBO kritisch bekeken en op verschillende punten aangepast. Zo is er door de komst van de WMO een aantal termen aangepast, zoals de nultredenwoning en is het thema vraagsturing deze keer meer verweven in de vragenlijst en niet meer als apart thema behandeld. Het resultaat is een herziene versie die bestaat uit een viertal onderdelen, namelijk:

- De registratie van enkele algemene gegevens;
- Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen;
- Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid;
- De hoogste prioriteit bij ouderenbeleid.

2.3. Dataverzameling en respons

De dataverzameling heeft plaatsgevonden in de periode maart 2007 tot en met april 2007. Alle gemeenten in Nederland zijn benaderd met de vraag om aan het onderzoek deel te nemen. In totaal gaat het om 443 gemeenten.

Uiteindelijk zijn gegevens van 162 gemeenten verzameld. Dit is een respons van 37%, hetgeen te vergelijken is met de respons van de in 1998 en 2002 uitgevoerde onderzoeken. In 1998 is namelijk een respons van 36% (n=207) behaald en in 2002 een respons van 42% (n=210).

In tabel 2.1. is de respons naar gemeentegrootteklasse afgezet tegen het totaal aantal gemeenten in Nederland.

Tabel 2.1. Respons naar gemeentegrootteklasse

Gemeentegrootteklasse	% totaal aantal Nederlandse gemeente	% respons
Minder dan 10.000	13,8	9,3
10.000 tot 20.000	32,3	25,9
20.000 tot 50.000	39,5	45,7
50.000 tot 100.000	8,7	11,7
Meer dan 100.000	5,5	7,4

Uit de tabel blijkt dat de responsgemeenten een min of meer zelfde verdeling over de gemeentegrootteklasse hebben dan het totaal aantal gemeenten in Nederland. Dit betekent dat de respons naar gemeentegrootteklasse een goede afspiegeling is van de verdeling van alle Nederlandse gemeenten over deze klassen. Daarmee zijn de resultaten van het onderzoek representatief te noemen voor alle gemeenten.

2.4. Analyse en interpretatie

Voor het onderzoek zijn, net als voor de onderzoeken in 1998 en 2002, in eerste instantie beschrijvende analyses uitgevoerd. Deze richten zich op het in kaart brengen van de vraag en het aanbod op het gebied van seniorenwoningen en het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid.

Om inzicht te krijgen in (de omvang van en variëteit in) het aanbod en de activiteiten op de terreinen ouderenhuisvesting en woon-zorgbeleid en de mate waarin gemeenten beschikken over relevante kennis en informatie op deze terreinen, is een scoringsmethodiek ontwikkeld. Aan de hand van deze methodiek is het mogelijk om een totaalscore te berekenen per gemeente. In totaal zijn er per gemeente 37 punten te verdienen. Deze worden omgerekend naar een schaal van 0 tot 10 punten en op basis van deze score kan uiteindelijk een indicatie worden gegeven van het gevoerde lokale beleid. Of er noodzaak is bepaalde activiteiten toe te passen hangt uiteraard af van de lokale (demografische) context. De totaalscore is dan ook geen objectieve maatstaf voor de kwaliteit van het gevoerde lokale beleid.

3. RESULTATEN

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek weergegeven aan de hand van de verschillende onderwerpen uit de vragenlijst. Er wordt in eerste instantie aandacht besteed aan de registratie van enkele algemene gegevens, waarna ingegaan wordt op het aanbod en de vraag naar seniorenwoningen. Vervolgens wordt ingegaan op het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid. Voor een overzicht van alle gestelde vragen en gegeven antwoorden wordt verwezen naar bijlage 1.

3.2. De registratie van enkele algemene gegevens

Op 1 januari 2005 waren er 4,2 miljoen mensen van 55 jaar of ouder in Nederland². Voor de gemeenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek geldt dat ze bijna allemaal (93%) bekend zijn met het aantal ouderen in hun gemeente. Ze zijn echter niet allemaal even goed bekend met de spreiding van het aantal oudere inwoners over de in de vragenlijst gehanteerde leeftijdscategorieën. De categorieën zijn namelijk niet consistent ingevuld. Een reden hiervoor is dat een deel van de gemeenten andere leeftijdscategorieën hanteert dan in de vragenlijst zijn gehanteerd. Daarnaast kan tijdgebrek een reden zijn dat de categorieën niet zijn ingevuld.

3.3. Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen

Voor de meeste gemeenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek (82%) geldt dat het aanbod van seniorenwoningen kleiner is dan de vraag. Bij 15% van de gemeenten is het aanbod ongeveer gelijk aan de vraag en voor 4% van de gemeenten geldt dat het aanbod zelfs groter is dan de vraag.

De huidige verhouding tussen het aanbod en de vraag naar seniorenwoningen zal volgens 78% van de gemeenten in de toekomst veranderen. Van hen zijn de meeste (68%) van mening dat het aanbod ongeveer gelijk zal worden aan de vraag. Daarnaast geeft 23% aan dat het aanbod kleiner zal worden dan de vraag en 9% dat het aanbod groter zal worden dan de vraag. Dertien procent van de gemeenten geeft aan dat de verhouding tussen het aanbod en de vraag naar seniorenwoningen in de toekomst niet zal veranderen en 9% weet niet of het zal veranderen.

---

² Bron: Rapportage ouderen 2006. Veranderingen in de leefsituatie en levensloop. SCP,2006.

Aanbod van seniorenwoningen

Van de gemeenten weet 93% hoeveel (huur of koop) woningen de gemeente telt. Het percentage gemeenten dat weet hoeveel woningen aan te merken zijn als seniorenwoningen is lager, namelijk 56%. Dit betekent dat 44% niet weet wat het aanbod aan seniorenwoningen is binnen de gemeente.

Om woningen te kwalificeren als seniorenwoningen kunnen de gemeenten bepaalde criteria hanteren. Bijna alle gemeenten (93%) hanteren deze criteria en veelal gaat het om een combinatie van criteria. Deze criteria staan in tabel 3.1. weergegeven.

Tabel 3.1. Criteria die gemeenten hanteren om woningen te kwalificeren als seniorenwoningen (in percentages, N = 151)

	%
Gelegen nabij voorzieningen zoals winkels, postkantoor of bank	30,5
Optimaal toegankelijke en veilige woonomgeving	29,8
Voldoende aanbod van ambulante zorg	12,6
Woningen die voldoen aan de eisen van levensloop bestendige bouw	45,0
Nultreden woningen	80,8
Mogelijkheid voor het inzetten woninggebonden technologieën zoals domotica, telemedici	7,9
Openbaar vervoer is voldoende toegankelijk voor ouderen	6,6
Gelegen nabij zorg- en welzijnsvoorzieningen zoals een gezondheidscentrum	19,2

Een meerderheid van de gemeenten die hebben aangegeven criteria te hanteren (81%), kwalificeert nultreden woningen als seniorenwoningen. Daarnaast kwalificeert 45% van de gemeenten woningen die voldoen aan de eisen van levensloop bestendige bouw als seniorenwoningen. Ongeveer 30% van de gemeenten geeft verder aan dat de nabijheid van voorzieningen als winkels, postkantoor of bank en de aanwezigheid van een optimaal toegankelijke en veilige woonomgeving, voorwaarden zijn waardoor woningen als seniorenwoningen kunnen worden gekwalificeerd.

Een ander criterium voor de kwalificatie van seniorenwoningen is het zogenaamde WoonKeur. Dit is een certificaat dat kan worden afgegeven aan nieuwbouwwoningen met ruim voldoende woontechnische kwaliteit. Een woning met WoonKeur is levensloopbestendig en heeft een hoog niveau op het gebied van gebruikskwaliteit, veiligheid, toegankelijkheid en flexibiliteit. In ongeveer twee derde van de gemeenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek (69%) zijn woningen gebouwd op basis van de principes van WoonKeur. Bij de meeste van deze gemeenten (52%) is dit echter geen voorwaarde voor nieuw te bouwen woningen en ook hebben deze woningen in 59% van de gemeenten veelal geen daadwerkelijk WoonKeur-certificaat. Voor een kwart van de gemeenten (25%) geldt dat een deel van de woningen die zijn gebouwd op basis van de principes van WoonKeur, een certificaat heeft en voor 16% geldt dat het merendeel een certificaat heeft.

Het registreren van de woningvoorraad lijkt een eerste stap te zijn naar een gedegen huisvestingsbeleid voor ouderen. De woningvoorraad in het kader van de

ouderenhuisvesting is bij 59% van de gemeenten echter niet geregistreerd. Hierbij moet echter wel opgemerkt worden dat een deel van de gemeenten aangeeft de woningvoorraad niet zelf te registreren, maar dat de woningcorporaties dit doen. De gemeenten die hun woningvoorraad wel hebben geregistreerd (41%) hebben echter verschillende woningen geregistreerd. Welke ze hebben geregistreerd staat in tabel 3.2. weergegeven.

Tabel 3.2. Geregistreeerde woningvoorraad in het kader van de ouderenhuisvesting (in percentages, N = 62)

	%
Reeds aangepaste woningen (geschikt voor mensen met beperkingen)	56,5
Bestaande woningen die aangepast kunnen worden	19,4
Nieuw levensloopbestendig gebouwde woningen	38,7
Woonvormen	37,1

Een meerderheid van de gemeenten die hun woningvoorraad hebben geregistreerd (57%), heeft de reeds aangepaste woningen geregistreerd. Daarnaast heeft 39% van de gemeenten de nieuwe levensloopbestendige woningen geregistreerd en 37% de woonvormen. Of deze registratie van de woningvoorraad leidt tot een meer gerichte doorstroming van ouderen naar geschikte woningen, is bij 48% van de gemeenten niet bekend. In 18% van de gemeenten leidt het echter niet tot een meer gerichte doorstroming en in 34% van de gemeenten wel.

Bij de doorstroming van ouderen naar seniorenwoningen kan de gemeente indicatiecriteria/toelatingsregels hanteren. Van de gemeenten hanteert 57% indicatiecriteria of toelatingsregels en veelal een combinatie van criteria/regels. Welke dit zijn staat in tabel 3.3. weergegeven.

Tabel 3.3. Indicatiecriteria/toelatingsregels voor ouderen die willen doorstromen naar seniorenwoningen (in percentages, N = 90)

	%
Gezondheid	24,4
CIZ-indicatie	48,9
Leeftijd	70,0
Samenstelling van het huishouden	5,6
Inkomen	17,8
Mogelijkheden voor mantelzorg	1,1

Een meerderheid van de gemeenten die hebben aangegeven indicatiecriteria of toelatingsregels te hanteren (70%), gebruikt de leeftijd als criterium voor ouderen die willen doorstromen naar een seniorenwoning. Ongeveer de helft van de gemeenten (49%) gebruikt daarnaast de CIZ-indicatie. Hierbij moet echter wel opgemerkt worden dat een deel van de gemeenten aangeeft formeel geen criteria te hanteren, maar de criteria van de woningcorporaties te volgen.

Seniorenwoningen die een combinatie van wonen en zorg bieden, zijn onder andere ondergebracht in beschermende woonvormen. Ouderen kunnen hier zelfstandig wonen en een beroep doen op zorgvoorzieningen. In bijna alle gemeenten (96%) zijn beschermende woonvormen voor ouderen beschikbaar en veelal verschillende vormen. Om welke woonvormen het gaat staat in tabel 3.4. weergegeven.

Tabel 3.4. Beschermende woonvormen voor ouderen (in percentages, N = 147)

	%
Geclusterd wonen	55,1
Aanleunwoningen	85,7
Woonzorgcomplexen	76,9
Woonzorgzones	28,6
Serviceflats	44,9

Een meerderheid van de gemeenten die hebben aangegeven beschermende woonvormen te hebben voor ouderen (86%), beschikt over aanleunwoningen. Daarnaast geeft 77% aan te beschikken over woonzorgcomplexen en 55% beschikt over geclusterde woningen.

Niet alleen de gemeente kan woonvormen voor ouderen realiseren, maar ook particulieren kunnen dit doen. Bij 28% van de gemeenten zijn particuliere initiatieven bekend van ouderen die zelf woonvormen hebben gerealiseerd. In de meeste gemeenten gaat het om woongroepen voor ouderen. In bijna alle gemeenten (91%) is echter geen gemeentelijke stimuleringsregeling voor dit soort particuliere initiatieven. Ook zijn er in de meeste gemeenten (86%) geen specifieke woonvoorzieningen voor allochtone ouderen. In de gemeenten waar wel woonvoorzieningen voor allochtone ouderen zijn, zijn er met name voorzieningen voor Molukse of Indische ouderen.

Vraag naar seniorenwoningen

Om aan de (oudere) inwoners van de gemeente duidelijk te maken welke mogelijkheden van ouderenhuisvesting er zijn moet de gemeente hen actief informeren. Een meerderheid van de gemeenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek (86%) blijkt actief bezig te zijn met het informeren van ouderen over de mogelijkheden van ouderenhuisvesting. Op welke manier zij dat doen staat in tabel 3.5. weergegeven.

Tabel 3.5. Manieren om ouderen te informeren over de mogelijkheden van ouderenhuisvesting (in percentages, N = 132)

	%
Een informatiebrochure met een beschrijving van de lokale seniorenwoningvoorraad	12,1
Het algemeen gemeentelijk informatieloket	28,0
Een woon-zorgloket/WMO-loket/integraal zorgloket	78,0
Zorgkruispunten, gezondheidscentra	5,3
Via ouderenorganisaties	44,7
Via cliëntenraad (WMO-raad/WMO-platform)	18,9
Via gemeentenuws/gemeente pagina in huis-aan-huis blad	25,8

Een meerderheid van de gemeenten die aangeven hebben de ouderen te informeren over de mogelijkheden van ouderenhuisvesting (78%), doet dit via een woon-zorgloket, een WMO-loket of een integraal zorgloket. Daarnaast geeft 45% van de gemeenten aan dit te doen via ouderenorganisaties.

Bij de ontwikkeling en de uitvoering van het beleid omtrent ouderenhuisvesting is het echter ook van groot belang om een duidelijk beeld te krijgen van de behoeften van de ouderen omtrent de woning en woonomgeving. Bijna alle gemeenten (93%), ondernemen activiteiten, en veelal meerdere, om hier inzicht in te krijgen. Om welke activiteiten het gaat staat in tabel 3.6. weergegeven.

Tabel 3.6. Activiteiten die de gemeente heeft ondernomen om inzicht te verkrijgen in de behoeften van ouderen omtrent de woning en de woonomgeving (in percentages, N = 142)

	%
Het bestuderen van informatie over woonwensen van ouderen in het algemeen	57,0
Het analyseren van wachtlijsten voor woningen binnen de gemeente	27,5
Het inwinnen van informatie bij woningcorporaties in de gemeente	55,6
Het inwinnen van informatie bij ouderenorganisaties binnen de gemeente	43,0
Het (laten) uitvoeren van onderzoek	74,6

Een meerderheid van de gemeenten die activiteiten onderneemt om inzicht te verkrijgen in de behoeften van ouderen omtrent de woning en de woonomgeving (75%), geeft aan hier een onderzoek naar uit te (laten) voeren. Daarnaast geeft 57% van de gemeenten aan algemene informatie te bestuderen over woonwensen van ouderen en geeft 56% aan informatie in te winnen bij woningcorporaties in de gemeente.

Ouderen kunnen in bijna alle gemeenten (95%) ook zelf invloed uitoefenen op het beleid voor de ouderenhuisvesting. Met welke middelen ze dat kunnen doen staat in tabel 3.7. weergegeven.

Tabel 3.7. Middelen waar ouderen invloed mee kunnen uitoefenen op het beleid voor de ouderenhuisvesting (in percentages, N = 146)

	%
Ouderenpanels	7,5
Seniorenraden	50,0
WMO-raad/WMO-platform	65,1
Ouderenorganisaties	64,4
Adviescommissie ouderenorganisaties	17,8

In een meerderheid van de gemeenten die aangeven dat ouderen invloed kunnen uitoefenen op het beleid voor de ouderenhuisvesting (65%), kunnen de ouderen invloed uitoefenen via de WMO-raad of het WMO-platform. Daarnaast kunnen de ouderen in 64% van de gemeenten hun invloed uitoefenen via de ouderenorganisaties en in 50% van de gemeenten kan dit via de seniorenraden. Een meerderheid van de gemeenten (87%)

geeft verder aan ook daadwerkelijk gebruik te maken van deze middelen bij de ontwikkeling van het beleid voor ouderenhuisvesting.

Met de informatie over de behoeften van de ouderen omtrent het wonen en de woonomgeving, komt 31% van de gemeenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek tot de conclusie dat de technische kwaliteit van het woningaanbod van hun gemeente, (ruim) voldoende aansluit op de behoeften die er zijn. Daarnaast geeft 20% van de gemeenten aan dat de technische kwaliteit (ruim) onvoldoende aansluit op de behoeften. De overige gemeenten geven niet duidelijk aan of de technische kwaliteit van het woningaanbod aansluit op de behoefte van de ouderen.

3.4. Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid

Steeds meer ouderen blijven langer zelfstandig thuis wonen. Hierdoor hebben zij behoefte aan diverse diensten en zorgvoorzieningen. Gemeenten hebben een grote rol in het realiseren van deze voorzieningen op terreinen van wonen en zorg. Om deze reden is het dan ook van belang dat gemeenten ouderenhuisvestingsbeleid en zorgbeleid combineren in een zogenaamd woon-zorgbeleid.

Een meerderheid van de gemeenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek (82%) heeft beleid dat specifiek gericht is op de huisvesting voor ouderen. Van hen geeft 92% aan dat hun gemeente beleid heeft gericht op het combineren van ouderenhuisvesting en zorg oftewel woon-zorgbeleid. Daarnaast geeft 5% aan dit op dit moment nog niet te hebben, maar dat er in de nabije toekomst wel initiatieven zullen worden gestart en 3% van de gemeenten geeft aan nog geen beleid te hebben gericht op het combineren van ouderenhuisvesting en zorg.

Van de gemeenten die aangegeven hebben een actief ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid te hebben, geven bijna alle gemeenten (97%) aan dat de gemeentelijke afdelingen gezamenlijk werken aan de ontwikkeling en/of uitvoering van dit beleid. In 69% van de gemeenten gebeurt dit structureel en nog eens 33% geeft aan dat dit incidenteel gebeurt. Bijna alle gemeenten (98%) werken bij de ontwikkeling en/of uitvoering van het woon-zorgbeleid ook samen met andere partijen. Met welke partijen zij concrete afspraken hebben gemaakt in het kader van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of het woon-zorgbeleid staat in tabel 3.8. weergegeven.

Tabel 3.8. Partijen waar de gemeente concrete afspraken mee maakt in het kader van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid (in percentages, N = 128)

	%
Samenwerkingsverband met woningcorporaties over levensloopbestendig bouwen bij nieuwbouwprojecten	87,5
Afspraken met projectontwikkelaars	31,3
Samenwerkingsverband met zorgaanbieders over extramurale zorgverlening	60,9
Afspraken met andere gemeenten om het woon-zorgbeleid op regionaal niveau te realiseren	28,9
Afspraken met provincie	21,1
Afspraken met zorgverzekeraars	8,6

Een meerderheid van de gemeenten die hebben aangegeven concrete afspraken te hebben in het kader van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid (88%), geeft aan dat ze deze hebben met woningcorporaties over levensloopbestendig bouwen. Daarnaast geeft 61% van de gemeenten aan een samenwerkingsverband te hebben met zorgaanbieders over extramurale zorgverlening.

Beleidsvoering

Bijna alle gemeenten (97%) hebben aangegeven op welke wijze de gemeente het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid voert of op welke wijze er initiatieven zijn genomen. In tabel 3.9. staan deze manieren weergegeven.

Tabel 3.9. Manieren waarop de gemeente het ouderenhuisvestingsbeleid en/of het woon-zorgbeleid voert (in percentages, N = 157)

	%
Aanpassen (opplussen) van woningen op initiatief van de gemeente	35,0
Realisatie van levensloopbestendige woningen	79,6
Realisatie van woonzorgcomplexen	79,6
Er zijn/worden lokale diensten- en zorgcentra opgezet	56,7
Inzet van woninggebonden technologieën zoals domotica, telemedicine en dergelijke	27,4
Projecten/experimenten op het gebied van woon-zorgbeleid	50,3
Het aanbieden van zorggarantie voor ouderen	10,2
Er is beleid voor ouderenhuisvesting (of is in ontwikkeling)	66,2
Er is een woon-zorgbeleid (of is in ontwikkeling)	67,5
Afstemmen van huisvestingsbeleid met WMO-beleid en zorg-beleid	59,2
Realisatie van woonzorgzones	56,1

Van de gemeenten die hebben aangegeven hoe ze het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid, geeft een meerderheid (80%) aan dit te doen door middel van realisatie van levensloopbestendige woningen en van woonzorgcomplexen.

Verbeter- en knelpunten

Binnen het ouderenhuisvestingsbeleid en/of het woon-zorgbeleid van de gemeente kunnen verschillende onderwerpen centraal staan. Van de gemeenten uit het onderzoek geeft 87% aan dat er op dit moment één bepaald onderwerp centraal staat. De meest

genoemde onderwerpen zijn het ontwikkelen van een woon-zorgbeleid (33%), de aandacht voor ouderenhuisvesting binnen het huisvestingsbeleid (28%) en het realiseren van een centraal loket voor zorg- en ondersteuningsvragen (25%).

Deze prioriteiten kunnen echter veranderen. Daarom is het nodig om beleid regelmatig kritisch te bekijken en te inventariseren wat de verbeter- en knelpunten zijn. Een meerderheid van de gemeenten uit het onderzoek (79%) geeft aan dat er ook op dit moment aspecten zijn van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid die verbeterd dienen te worden. Deze punten staan in tabel 3.10. weergegeven.

Tabel 3.10. Verbeterpunten van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid (in percentages, N = 128)

	%
Aanpassen (opplussen) van woningen op initiatief van de gemeente	42,2
Realisatie van levensloopbestendige woningen	27,3
Realisatie van woonzorgcomplexen	17,2
Er zijn/worden lokale diensten- en zorgcentra opgezet	21,9
Inzet van woninggebonden technologieën zoals domotica, telemedicine en dergelijke	53,1
Projecten/experimenten op het gebied van woon-zorgbeleid	27,3
Het aanbieden van zorggarantie voor ouderen	24,2
Er is beleid voor ouderenhuisvesting (of is in ontwikkeling)	21,9
Er is een woon-zorgbeleid (of is in ontwikkeling)	25,0
Afstemmen van huisvestingsbeleid met WMO-beleid en zorg-beleid	43,0
Realisatie van woonzorgzones	32,0

Een meerderheid van de gemeenten die hebben aangegeven dat er verbeterpunten zijn (53%), geeft aan dat er verbetering nodig is bij de inzet van woninggebonden technologieën zoals domotica, telemedicine en dergelijke. Daarnaast geeft 43% van de gemeenten aan dat er een betere afstemming moet komen van het huisvestingsbeleid met het WMO-beleid en zorg-beleid en 42% vindt dat de gemeenten meer initiatief moet tonen bij het aanpassen of opplussen van woningen.

Naast deze verbeterpunten ervaart een meerderheid van de gemeenten (88%) momenteel ook knelpunten bij het uitvoeren van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of het woon-zorgbeleid. De ervaren knelpunten staan in tabel 3.11. weergegeven.

Tabel 3.11. Knelpunten bij het uitvoeren van een ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid (in percentages, N = 142)

	%
De woningvoorraad is te laag om te kunnen voldoen aan de woningvraag van ouderen	50,7
Er zijn wachtlijsten voor woon-zorgvoorzieningen	32,4
Te hoge investeringen voor woon-zorgvoorzieningen	29,6
Weinig transparantie met betrekking tot wet- en regelgeving	16,2
Toewijzingsbeleid en inschrijvingsbeleid is onvoldoende bekend bij ouderen	9,2
Er is te weinig inzicht in de vraag van de doelgroep (de ouderen)	26,8
Beperkt functioneren van het samenwerkingsverband met betrokken partijen (zorgaanbieders, woningcorporaties)	14,1
Afstemmingsproblemen tussen de betrokken afdelingen van de gemeenten zelf (huisvesting, WMO, ouderen, zorg)	12,0
Weinig transparantie met betrekking tot de markt van aanbieders	14,8
Veel partijen betrokken, regie ontbreekt	21,1
Meer kennis nodig over de mogelijkheden van woon-zorgbeleid	13,4

Van de gemeenten die hebben aangegeven knelpunten te ervaren bij het uitvoeren van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of het woon-zorgbeleid, geeft 51% aan dat het dan gaat om de te lage woningvoorraad om te kunnen voldoen aan de woningvraag van ouderen. Daarnaast geeft 32% aan dat ze de wachtlijsten voor woon-zorgvoorzieningen als knelpunt ervaren en geeft 30% aan de te hoge investeringen in deze voorzieningen als knelpunt te ervaren.

Knelpunten lijken er ook te zijn wat betreft de randvoorwaarden die de rijksoverheid creëert voor gemeenten om toereikend lokaal beleid te voeren op het terrein van ouderenhuisvesting en de combinatie van wonen en zorg. De helft van de gemeenten (50%) geeft namelijk aan dat de rijksoverheid niet voldoende randvoorwaarden creëert. In de meeste gevallen wordt aangegeven dat de rijksoverheid te weinig financiële middelen biedt en dat het beleid/de regelgeving onduidelijk is. Daarnaast blijkt dat de een deel van de gemeenten van mening is dat ze onvoldoende instrumenten, voorzieningen en/of uitbreidingsmogelijkheden hebben om mensen te bewegen hun woning aan te passen of te verhuizen. Ook wordt de moeizame samenwerking met de woningcorporaties, zorginstellingen en het zorgkantoor genoemd als gevolg van de marktwerking.

4. SCORES

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de scores die de gemeenten kunnen verdienen op de verschillende onderdelen uit de vragenlijst. Aan de hand van de scoringsmethodiek (zie bijlage 2) worden punten toegekend aan de verschillende onderdelen uit de vragenlijst; de registratie van enkele algemene gegevens, het aanbod en de vraag naar seniorenwoningen en het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid. Tot slot wordt ingegaan op de totaalscore over deze onderdelen en de score op een schaal van 0 tot 10 die aan de gemeenten wordt toegekend. Voor een overzicht van de totaalscores per gemeente wordt verwezen naar bijlage 3.

4.2. De registratie van enkele algemene gegevens

Uit het vorige hoofdstuk blijkt reeds dat bijna alle gemeenten (93%) bekend zijn met het aantal inwonende ouderen binnen de gemeente en dat ze de ouderen kunnen indelen in verschillende leeftijdscategorieën. Voor het registreren van de ouderen, waarbij verschillende leeftijdscategorieën worden onderscheiden, kunnen de gemeenten maximaal 4 punten score. Hoe hoger de score, hoe beter ze de ouderen van 55 jaar of ouder binnen de gemeente hebben geregistreerd en hoe beter ze daarbij onderscheid kunnen maken naar leeftijdscategorieën. De meeste gemeenten (90%) scoren hier het maximale aantal punten. Zij zijn dus goed op de hoogte van het aantal ouderen binnen de gemeente en maken in de registratie onderscheid naar verschillende leeftijdscategorieën.

4.3. Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen

Voor het in kaart brengen van het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen kunnen de gemeenten maximaal 22 punten scoren. Hoe hoger de score, hoe beter ze het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen in kaart hebben gebracht.

Geen enkele gemeenten heeft het maximale aantal punten gescoord. De maximale score bleek 20 punten en de minimale score 0 punten. De mediaan³ ligt bij 12 punten en gemiddeld hebben de gemeenten 11,6 punten gescoord. Iets meer dan de helft van de gemeenten (56%) scoort hoger dan het gemiddelde. Zij hebben het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen dus bovengemiddeld in kaart gebracht.

---

³ De mediaan is de middelste score. Er liggen evenveel scores boven als onder deze score.

4.4. Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid

Voor de aandacht voor het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid kunnen de gemeenten maximaal 11 punten scoren. Hoe hoger de score, hoe meer aandacht de gemeente heeft voor het beleid.

Iets meer dan een tiende van de gemeenten (14%) heeft het maximale aantal punten gescoord. De minimale score bleek 0 punten. De mediaan ligt bij 9 punten en gemiddeld hebben de gemeenten 7,8 punten gescoord. Een meerderheid van de gemeenten (71%) scoort hoger dan het gemiddelde. Zij hebben dus ruime aandacht voor het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid

4.5. Totalscores

Het totaal aantal punten dat de gemeente scoort geeft inzicht in (de omvang van en variëteit in) het aanbod en de activiteiten op de terreinen ouderenhuisvesting en woon-zorgbeleid en de mate waarin gemeenten beschikken over relevante kennis en informatie over deze terreinen. Maximaal kunnen de gemeenten 37 punten scoren. Hoe hoger de score, hoe groter het inzicht in (de omvang en variëteit in) het aanbod en de activiteiten op de terreinen ouderenhuisvesting en woon-zorgbeleid en hoe groter de mate waarin ze beschikken over relevante kennis en informatie op deze terreinen.

Geen enkele gemeenten heeft het maximale aantal punten gescoord. De maximale score bleek 35 punten en de minimale score 7 punten. De mediaan ligt bij 24 punten en gemiddeld hebben de gemeenten 23 punten gescoord. Ongeveer de helft van de gemeenten (53%) scoort hoger dan het gemiddelde. Zij hebben dus een bovengemiddeld inzicht in (de omvang van en variëteit in) het aanbod en de activiteiten op de terreinen ouderenhuisvesting en woon-zorgbeleid en beschikken in ruime mate over relevante kennis en informatie over deze terreinen.

De gemeenten die het hoogst scoren staan tot slot weergegeven in tabel 4.1. Zowel het totale aantal punten staat weergegeven als de score op een schaal van 0 tot 10 punten.

Tabel 4.1. Vijf hoogst scorende gemeenten

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37)	Eindscore (schaal 0-10)
Groningen	35	9,46
Amersfoort	34	9,19
Etten-Leur	34	9,19
Utrecht	34	9,19
Zeewolde	34	9,19

De gemeente Groningen heeft de meeste punten, namelijk 35. Zij scoren met een 9,46 het hoogst en hebben het meest inzicht in (de omvang van en variëteit in) het aanbod en de activiteiten op de terreinen oudenhuisvesting en woon-zorgbeleid en beschikken over de meeste kennis en informatie over deze terreinen. De gemeenten Amersfoort, Etten-Leur, Utrecht en Zeewolde volgen met 34 punten en een 9,19. De scores van alle deelnemende gemeenten zijn weergegeven in bijlage 3.

5. CONCLUSIE

5.1. Inleiding

In dit laatste hoofdstuk staan de belangrijkste resultaten van het onderzoek beknopt weergegeven aan de hand van de verschillende onderwerpen uit de vragenlijst. Waar mogelijk wordt ook een vergelijking gemaakt met de onderzoeken uit 2002 en 1998. Voor het onderzoek zijn alle 443 gemeenten in Nederland benaderd en uiteindelijk hebben 162 gemeenten de vragenlijst ingevuld retour gestuurd. Dit is een respons van 37%, hetgeen te vergelijken is met de respons van de in 2002 en 1998 uitgevoerde onderzoeken. In 2002 was de respons namelijk 42% en in 1998 was dit 36%.

Het doel van het onderzoek is, het verkrijgen van inzicht in het lokaal beleid voor ouderenhuisvesting van Nederlandse gemeenten en dan met name de wijze waarop zij beleid voeren op het terrein van wonen en zorg.

5.2. De registratie van enkele algemene gegevens

Om een goed ouderenbeleid te kunnen voeren, moeten de gemeenten tenminste op de hoogte zijn van het aantal ouderen van 55 jaar of ouder binnen de gemeente. Bijna alle gemeenten uit het onderzoek (93%) lijken bekend te zijn met het aantal ouderen in de gemeente en kunnen de ouderen hierbij indelen in verschillende leeftijdscategorieën. Het percentage gemeenten dat inzicht heeft in het aantal ouderen in de gemeente, is dan ook gestegen in vergelijking met 2002 en 1998. In 2002 was namelijk 87% en in 1998 was 42% van de gemeenten bekend met het aantal ouderen in de gemeente.

5.3. Het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen

Naast het registreren van het aantal ouderen van 55 jaar of ouder, kunnen gemeenten ook het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen in kaart brengen, om zo een goed huisvestingsbeleid voor ouderen te kunnen voeren.

In 2002 en in 1998 waren de meeste gemeenten (respectievelijk 86% en 71%) van mening dat het aanbod van seniorenwoningen kleiner was dan de vraag. Hierbij gaven de meeste van deze gemeenten aan dat de verhouding tussen het aanbod en de vraag naar seniorenwoningen in de toekomst zou veranderen. Zo dachten 50% van de gemeenten in 2002 en 57% van de gemeenten in 1998, dat het aanbod ongeveer gelijk zou worden aan de vraag. Er lijkt wat dit betreft weinig veranderd te zijn in de afgelopen jaren. Ook in 2007 geven de meeste gemeenten (82%) nog aan dat het aanbod van seniorenwoningen kleiner is dan de vraag. En ook wordt door de meeste gemeenten (87%) wederom aangegeven dat de huidige situatie in de toekomst zal veranderen en verwacht 68% dat het aanbod ongeveer gelijk zal worden aan de vraag.

Aanbod van seniorenwoningen

Hoeveel woningen (koop of huur) de gemeente telt, is bij 93% van de gemeenten bekend. Het aantal woningen dat als seniorenwoningen kan worden aangemerkt, is bij minder gemeenten bekend, namelijk bij 56%. De bekendheid met het aantal woningen die zijn aan te merken als seniorenwoningen lijkt echter afgenomen. In 2002 was 72% van de gemeenten bekend met het aantal seniorenwoningen. In 1998 was het percentage echter ongeveer gelijk aan het percentage in 2007. Toen was 58% van de gemeenten namelijk bekend met het aantal woningen dat als seniorenwoningen kon worden aangemerkt.

Bijna alle gemeenten (93%) hanteren criteria bij het kwalificeren van woningen als seniorenwoningen. Nultreden woningen worden in de meeste gemeenten (81%) als seniorenwoningen gekwalificeerd. Een ander criterium voor de kwalificatie van seniorenwoningen is het zogenaamde WoonKeur. In 69% van de gemeenten blijken er woningen gebouwd te zijn op basis van de principes van WoonKeur. In 2002 was dit aan de orde in 51% van de gemeenten en in 1998 in 63% van de gemeenten. De afgelopen jaren zijn dus meer woningen gebouwd op basis van de principes van WoonKeur. De woningen blijken echter in 59% van de gemeenten veelal geen daadwerkelijk WoonKeur-certificaat te hebben.

Het registreren van de woningvoorraad lijkt een eerste stap naar een gedegen huisvestingsbeleid voor ouderen te zijn. Uit het onderzoek blijkt echter dat de woningvoorraad in het kader van de ouderenhuisvesting bij minder dan de helft van de gemeenten (41%) geregistreerd is. Dit komt overeen met het beeld uit 2002. Toen bleek de woningvoorraad bij 46% van de gemeenten geregistreerd te zijn. Zowel in 2007 als in 2002 is de reeds aangepaste woning relatief de meeste geregistreerde woningvorm. Of de registratie leidt tot een meer gerichte doorstroming van ouderen naar geschikte woningen, weet 48% van de gemeenten uit 2007 en 40% van de gemeenten uit 2002 niet. Bij deze doorstroming van ouderen naar seniorenwoningen hanteert 57% van de gemeenten verder indicatiecriteria en/of toelatingsregels. Bij de meeste van de gemeenten die wel indicatiecriteria en/of toelatingsregels hanteren (70%), wordt hierbij leeftijd als een van de criteria gehanteerd. Hierbij moet echter wel opgemerkt worden dat een deel van de gemeenten aangeeft formeel geen criteria te hanteren, maar de criteria van de woningbouwcorporatie te volgen.

Seniorenwoningen die een combinatie van wonen en zorg bieden, zijn onder andere ondergebracht in beschermde woonvormen. Ouderen kunnen hier zelfstandig wonen en een beroep doen op zorgvoorzieningen. Net als in 2002, zijn ook in 2007 in bijna alle gemeenten beschermde woonvormen voor ouderen aanwezig, respectievelijk in 94% en 96% van de gemeenten. De meest voorkomende beschermde woonvorm blijkt door de jaren heen de aanleunwoning.

Naast de door de gemeente aangeboden woonvormen voor ouderen, zijn er ook particuliere initiatieven. Bij 28% van de gemeenten zijn particuliere initiatieven bekend. In 2002 waren er bij minder gemeenten initiatieven bekend. Toen gaf 24% van de gemeenten aan bekend te zijn met particuliere initiatieven van ouderen. Het aantal

particuliere initiatieven lijkt de afgelopen jaren dus iets gegroeid te zijn. In 2007 blijkt echter dat er in de meeste gemeenten (91%) geen stimuleringsregeling voor dit soort initiatieven is en dat er in de meeste gemeenten (86%) ook geen specifieke woonvoorzieningen zijn voor allochtonen ouderen.

Vraag naar seniorenwoningen

Om aan de (oudere) inwoners van de gemeenten duidelijk te maken welke mogelijkheden van ouderenhuisvesting er zijn, kunnen gemeenten hen actief informeren. De mate waarin geïnformeerd wordt lijkt de afgelopen jaren gestegen te zijn. In 2007 wordt namelijk in 86% van de gemeenten actief geïnformeerd, terwijl dit in 2002 nog maar in 70% van de gemeenten het geval was. De manier waarop relatief het vaakst geïnformeerd wordt, is zowel 2007 als in 2002 via een woon-zorgloket, een WMO-loket en/of een integraal zorgloket.

Bijna alle gemeenten (93%) ondernemen activiteiten om inzicht in te krijgen in de behoeften van ouderen omtrent de woning en de woonomgeving. Dit beeld komt overeen met beeld uit 2002 en 1998. Toen waren respectievelijk 91% en 89% van de gemeenten bezig met het verwerven van deze inzichten. De manier waarop dit gebeurt lijkt wel veranderd. In 2007 wordt dit door relatief de meeste gemeenten (75%) gedaan aan de hand van een onderzoek en in 2002 en 1998 werd dit in relatief de meeste gemeenten (respectievelijk in 62% en 55% van de gemeenten) gedaan door het inwinnen van informatie bij woningcorporaties.

Ouderen kunnen in bijna alle gemeenten (95%) echter ook zelf invloed uitoefenen op het beleid voor de ouderenhuisvesting. In een meerderheid van de gemeenten (65%) kan men dit doen via de WMO-raad of het WMO-platform. Daarnaast kunnen ouderen in 64% van de gemeenten invloed uitoefenen via ouderenorganisaties. Dit beeld komt overeen met het beeld uit 2002. Ook toen vond inspraak door ouderen in de meeste gemeenten (68%) plaats via de ouderenorganisaties. Verder blijkt dat zowel in 2007 als in 2002 de meeste gemeenten, respectievelijk 87% en 83%, ook daadwerkelijk gebruik maken van deze middelen bij de ontwikkeling van het beleid voor ouderenhuisvesting.

Met de informatie over de behoeften van de ouderen omtrent het wonen en de woonomgeving, komt 31% van de gemeenten tot de conclusie dat de technische kwaliteit van het woningaanbod van hun gemeente (ruim) voldoende aansluit bij de behoeften. Daarnaast geeft 20% aan dat de technische kwaliteit (ruim) onvoldoende aansluit en de overige gemeenten. Relatief de meeste gemeenten (49%) kunnen echter op basis van de informatie van de ouderen niet duidelijk aangeven of de technische kwaliteit van het woningaanbod aansluit bij de behoeften van ouderen. Dit beeld komt overeen met het beeld uit 2002. Toen was 34% van de gemeenten van mening dat de technische kwaliteit (ruim) voldoende aansloot bij de behoeften van de ouderen, 30% was van mening dat dit (ruim) onvoldoende aansloot en 36% had geen duidelijke mening. Over de aansluiting van de technische kwaliteit van het woningaanbod bij de behoeften van de ouderen, lijkt de afgelopen jaren dus niet echt meer duidelijk te zijn geworden.

5.4. Het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid

De aandacht die de gemeenten hebben voor het huisvestingsbeleid voor ouderen en het woon-zorgbeleid kan erg verschillen. Een meerderheid van de gemeenten (82%) geeft aan beleid te hebben dat specifiek gericht is op de huisvesting voor ouderen. Daarnaast geeft 74% aan beleid te hebben gericht op het combineren van ouderenhuisvesting en zorg oftewel het woon-zorgbeleid. Dit percentage is hoger dan in 2002, toen gaf nog 65% van de gemeenten dit aan. De afgelopen jaren lijken dus meer gemeenten beleid te hebben ontwikkeld gericht op het combineren van ouderenhuisvesting en zorg.

Van de gemeenten die aangegeven hebben een actief ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid te hebben, wordt dit door bijna alle gemeenten (97%) gedaan via samenwerking tussen verschillende gemeentelijke afdelingen. Dit percentage is hoger dan in 2002. Toen gaf 86% van de gemeenten aan dat er samengewerkt werd door de verschillende gemeentelijke afdelingen. Er lijkt dus bij een groeiend aantal gemeenten samengewerkt te worden door de verschillende afdelingen bij de ontwikkeling en/of uitvoering van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid. Naast deze interne samenwerking, werken bijna alle gemeenten (98%) tevens samen met andere partijen. Samenwerkingsverbanden met woningcorporaties over levensloopbestendig bouwen bij nieuwbouwprojecten, wordt hierbij het meest genoemd. De afgelopen jaren lijkt het aantal gemeenten met zo'n samenwerkingsverband ook te zijn toegenomen, van 75% in 2002 naar 88% in 2007.

Beleidsvoering

Bijna alle gemeenten (97%) hebben verder aangegeven op welke wijze het ouderenbeleid en/of het woon-zorgbeleid vorm krijgt en welke initiatieven er zijn genomen. In de meeste gemeenten (80%) wordt dit gedaan door middel van realisatie van levensloopbestendige woningen en van woonzorgcomplexen. De woonzorgcomplexen bleken ook in 2002 al door relatief de meeste gemeenten (77%) te worden gebruikt. Het realiseren van levensloopbestendige woningen werd toen in minder gemeenten (56%) vermeld.

Verbeter- en knelpunten

Binnen het ouderenhuisvestingsbeleid en/of het woon-zorgbeleid van gemeenten kunnen verschillende onderwerpen centraal staan en deze kunnen door de jaren heen veranderen. In 2002 werd het ontwikkelen van een woon-zorgbeleid als belangrijkste onderwerp gezien. In 2007 staat dit onderwerp bij de meeste gemeenten nog steeds hoog op de agenda, maar daarnaast is er ook veel aandacht voor ouderenhuisvesting binnen het huisvestingsbeleid en wordt er aandacht gegeven aan het realiseren van een centraal loket voor zorg- en ondersteuningsvragen.

Een meerderheid van de gemeenten (79%) geeft verder aan dat er op dit moment aspecten zijn van het ouderenbeleid en/of het woon-zorgbeleid, die verbeterd dienen te worden. Er blijkt bij relatief de meeste gemeenten (53%) verbetering nodig te zijn bij de inzet van woninggebonden technologieën zoals domotica, telemedici en dergelijke. Dit bleek bij relatief de meeste gemeenten (41%) in 2002 ook al het geval te zijn. De inzet van

woninggebonden technologieën lijkt de afgelopen jaren dan ook niet verbeterd te zijn, eerder verslechterd.

Naast de verbeterpunten, ervaart 88% van de gemeenten ook knelpunten bij het uitvoeren van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of het woon-zorgbeleid. Hierbij wordt vooral genoemd (door 51% van de gemeenten) dat de woningvoorraad te laag is om te kunnen voldoen aan de woningvraag van ouderen. Knelpunten lijken er ook te zijn wat betreft de randvoorwaarden die de rijksoverheid creëert voor gemeenten om toereikend lokaal beleid te voeren op het terrein van ouderenhuisvesting en de combinatie van wonen en zorg. De helft van de gemeenten (50%) geeft namelijk aan dat de rijksoverheid niet voldoende randvoorwaarden creëert om op gemeentelijk niveau een optimaal beleid te kunnen voeren.

5.5. Tot slot

Uit het onderzoek blijkt tot slot dat bijna alle gemeenten (90%) op de hoogte zijn van het aantal ouderen binnen de gemeente. De registratie lijkt erop te duiden dat men zich bewust is van het aantal ouderen en de gevolgen van de vergrijzing. Daarnaast blijkt dat iets meer dan de helft van de gemeenten (56%) het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen goed in kaart heeft gebracht. Dit in kaart brengen kan gezien worden als een eerste stap naar een gedegen ouderen huisvestingsbeleid. Ruime aandacht voor het huisvestingsbeleid voor ouderen en een woon-zorgbeleid is verder aanwezig bij 71% van de gemeenten.

Aan het eind van dit onderzoek kan dan ook geconcludeerd worden dat ongeveer de helft van de gemeenten (53%) een bovengemiddeld inzicht heeft in (de omvang van en variëteit in) het aanbod en de activiteiten op de terreinen ouderenhuisvesting en woon-zorgbeleid en beschikt in ruimtelijke mate over relevante kennis en informatie over deze terreinen.

BIJLAGE 1: TABELLENBOEK

A. Algemene gegevens

Tabel 1. Wat is het totaal aantal inwoners van uw gemeente?

	Abs.	%
Minder dan 10.000	15	9,3
10.000 tot 20.000	42	25,9
20.000 tot 50.000	74	45,7
50.000 tot 100.000	19	11,7
100.000 tot 150.000	5	3,1
Meer dan 150.000	7	4,3
Totaal	162	100

Tabel 2. In welke van onderstaande categorieën is uw gemeente in te delen?

	Abs.	%
Vier grote steden (G4)	3	1,9
Overige grote steden (G27)	13	8,3
Groei gemeenten	25	16,0
Plattelandsgemeenten met grote kern	55	35,3
Plattelandsgemeenten met kleine kern(en)	60	38,5
Totaal	156	100

* Weet ik niet = 6

Tabel 3. Kunt u per leeftijdscategorie het aantal inwoners van uw gemeente invullen?

	Abs.	%
Ja	150	92,6
Nee	12	7,4
Totaal	162	100

Zijn de leeftijdscategorieën uit de vragenlijsten gehanteerd?

	Abs.	%
Ja	116	77,3
Nee, er zijn andere leeftijdscategorieën gemaakt	34	22,7
Totaal	150	100

B. Aanbod en vraag op het gebied van seniorenwoningen

Tabel 4. Hoeveel woningen (huur en koop) telt uw gemeente op dit moment?

	Abs.	%
.... woningen	150	92,6
Weet niet	12	7,4
Totaal	162	100

Tabel 5. Hoeveel woningen binnen uw gemeente zijn aan te merken als seniorenwoningen?

	Abs.	%
.... seniorenwoningen	91	56,2
Weet niet	71	43,8
Totaal	162	100

Tabel 6. Hanteert uw gemeente criteria om woningen te kwalificeren als seniorenwoningen?

	Abs.	%
Ja	151	93,2
Nee	11	6,8
Totaal	162	100

Welke criteria hanteert uw gemeente om woningen te kwalificeren als seniorenwoningen?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Gelegen nabij voorzieningen zoals winkels, postkantoor of bank	46	30,5	151
Optimaal toegankelijke en veilige woonomgeving	45	29,8	151
Voldoende aanbod van ambulante zorg	19	12,6	151
Woningen die voldoen aan de eisen van levensloop bestendige bouw	68	45,0	151
Nultreden woningen	122	80,8	151
Mogelijkheid voor het inzetten woninggebonden technologieën zoals domotica, telemedici	12	7,9	151
Openbaar vervoer is voldoende toegankelijk voor ouderen	10	6,6	151
Gelegen nabij zorg- en welzijnvoorzieningen zoals een gezondheidscentrum	29	19,2	151
Anders, namelijk..	19	12,6	151

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Door woningcorporaties gehanteerde criteria en de door hen als seniorenwoning aangemerkte woningen	8
Gebouwd volgens het principe van WoonKeur	2
Gelegen in woonzorgzone	2
Betaalbaar ook voor de laagste inkomens	1
Bouwkundige aanpassingen	1
Koppeling aan AWBZ-instellingen/woonzorgcomplexen	1
Labelling	1
Sterclassificatie	1
Toewijzingscriteria sociale huurwoningen (label 55 plus)	1
Onderscheid in seniorenwoningen en seniorenpluwoningen	1

Tabel 7. Hanteert uw gemeente indicatie/toelatingsregels voor ouderen die willen doorstromen naar seniorenwoningen?

	Abs.	%
Ja, namelijk..	90	57,0
Nee	68	43,0
Totaal	158*	100

* Weet in niet = 4

Ja, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Gezondheid	22	24,4	90
CIZ-indicatie	44	48,9	90
Leeftijd	63	70,0	90
Samenstelling van het huishouden	5	5,6	90
Inkomen	16	17,8	90
Mogelijkheden voor mantelzorg	1	1,1	90
Anders, namelijk..	19	21,1	90

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Urgentie bepaling/reglement	5
De criteria van de woningcorporaties	4
RIO gekoppeld aan 1 ^e lijnszorg	2
Volgorde van inschrijving/woonduur	2
Aanleunwoning: volgens zorg-indicatie	1
Groepswonen: lid zijn van een groep	1
Laat men een huurwoning achter	1
WMO	1
Woonzorgcomplexen: geldt medische indicatie	1
Zorgwoningen: volgens definitie koploperspilot modernisering AWBZ	1

Tabel 8. Zijn er binnen uw gemeente beschermende woonvormen voor ouderen beschikbaar?

	Abs.	%
Ja, namelijk..	147	96,1
Nee	6	3,9
Totaal	153*	100

* Onbekend = 9

Ja, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Geclusterd wonen	81	55,1	147
Aanleunwoningen	126	85,7	147
Woonzorgcomplexen (wozoco)	113	76,9	147
Woonzorgzones	42	28,6	147
Serviceflats	66	44,9	147
Anders, namelijk..	7	4,8	147

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Bejaardenoorden	1
Kleinschalig wonen voor dementerenden	1
Steunpuntwoningen	1
Verpleeghuizen	1
Verzorgingshuizen	1
Woongroep voor ouderen	1
Woonpluscomplexen	1

Tabel 9. Bent u bekend met particuliere initiatieven van ouderen die zelf woonvormen in uw gemeente hebben georganiseerd en daar gezamenlijk zijn gaan wonen?

	Abs.	%
Ja, namelijk..	42	27,5
Nee	100	65,4
Weet ik niet	11	7,2
Totaal	153*	100

* Onbekend = 9

Ja, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Woongroepen voor ouderen	25
Initiatieven zijn in ontwikkeling	13
SIR 55	4
x	4
Woonvoorzieningen voor allochtonen ouderen	2
Collectief particulier opdrachtgeverschap	1
Vereniging van eigenaren	1

Tabel 10. Is er een gemeentelijke stimuleringsregeling voor deze particuliere initiatieven?

	Abs.	%
Ja	7	4,6
Nee	139	90,8
Weet ik niet	7	4,6
Totaal	153*	100

* Onbekend = 9

Tabel 11. Zijn er in uw gemeente specifieke woonvoorzieningen voor allochtone ouderen?

	Abs.	%
Ja, namelijk..	14	9,2
Nee	131	85,6
Weet ik niet	8	5,2
Totaal	153*	100

* Onbekend = 9

Ja, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Voor Molukse/Indische/Javaanse ouderen	8
x	4
Voor Surinaamse/Antilliaanse ouderen	2
Oplevering in 2007	1
Tandemwoningen voor allochtonen	1
Voor Turkse ouderen	1

Tabel 12. Kunt u aangeven hoe de huidige verhouding is tussen het totale aanbod seniorenwoningen en de vraag naar deze woningen?

	Abs.	%
Het aanbod is kleiner dan de vraag	121	82,3
Het aanbod is ongeveer gelijk aan de vraag	33	15,0
Het aanbod is groter dan de vraag	4	2,7
Totaal	147*	100

* Onbekend = 9
Weet ik niet = 6

Tabel 13. Verwacht u dat de huidige verhouding tussen het aanbod en de vraag naar seniorenwoningen in de toekomst zal veranderen?

	Abs.	%
Ja, want..	120	78,4
Nee, ik verwacht niet dat deze verhouding in de toekomst zal veranderen	20	13,1
Weet ik niet	13	8,5
Totaal	153*	100

* Onbekend = 9

Ja, want..

	Abs.	%
Het aanbod zal kleiner worden dan de vraag	27	23,1
Het aanbod zal ongeveer gelijk worden aan de vraag	79	67,5
Het aanbod zal nog groter worden dan de vraag	11	9,4
Totaal	117*	100

* Weet ik niet = 3

Tabel 14. Is de woningvoorraad in uw gemeente in het kader van de ouderenhuisvesting geregistreerd?

	Abs.	%
Registratie van..	62	41,1
Geen vorm van registratie → <i>Ga naar tabel 16</i>	89	58,9
Totaal	151*	100

* Onbekend = 9

Weet ik niet = 2

Registratie van..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Reeds aangepaste woningen (geschikt voor mensen met beperkingen)	35	56,5	62
Bestaande woningen die aangepast kunnen worden	12	19,4	62
Nieuw levensloopbestendig gebouwde woningen	24	38,7	62
Woonvormen	23	37,1	62
Anders, namelijk..	15	24,2	62

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Registratie (deels) via woningcorporatie	6
Nultredenwoningen	2
Aanleunwoningen	1
In verband met WMO zorgloket	1
Nieuwbouwwoningen met WoonKeur	1
Sociale huur seniorenwoningen gelabeld in woonruimteverdeling	1
VROM-indeling	1
WIBO's (geclusterde zelfstandige woningen)	1
Woningsoort	1

Tabel 15. Leidt de registratie van de woningvoorraad in uw gemeente tot een meer gerichte doorstroming van ouderen naar geschikte woningen?

	Abs.	%
Ja	21	33,9
Nee	11	17,7
Weet ik niet	30	48,4
Totaal	62	100

Tabel 16. Zijn er binnen uw gemeente woningen die gebouwd zijn op basis van de principes van WoonKeur?

	Abs.	%
Ja	76	52,1
Ja, dit is bovendien een voorwaarde voor nieuw te bouwen woningen	24	16,4
Nee → <i>Ga naar tabel 18</i>	46	31,5
Totaal	146*	100

* Onbekend = 9
Weet ik niet = 7

Tabel 17. Beschikken deze woningen ook daadwerkelijk over een WoonKeur-certificaat?

	Abs.	%
Ja, het merendeel heeft een certificaat	16	15,8
Ja, een deel heeft een certificaat	25	24,8
Nee, het merendeel heeft geen certificaat	60	59,4
Totaal	101*	100

* Onbekend = 9
Weet ik niet = 52

Tabel 18. Sluit de technische kwaliteit (woningaanpassingen, veiligheid ed.) van het woningaanbod van uw gemeente, naar uw inzicht, voldoende aan op de behoefte van ouderen?

	Abs.	%
Ruim voldoende	5	3,3
Voldoende	43	28,1
Niet voldoende, maar ook niet onvoldoende	47	30,7
Onvoldoende	29	19,0
Ruim onvoldoende	1	0,7
Weet ik niet	28	18,3
Totaal	153*	100

* Onbekend = 9

Tabel 19. Is uw gemeente actief in het informeren van ouderen over de mogelijkheden van ouderenhuisvesting?

	Abs.	%
Ja, namelijk door..	132	86,3
Nee	21	13,7
Totaal	153*	100

* Onbekend = 9

Ja, namelijk door..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Een informatiebrochure met een beschrijving van de lokale seniorenwoningvoorraad	16	12,1	132
Het algemeen gemeentelijk informatieloket	37	28,0	132
Een woon-zorgloket/WMO-loket/integraal zorgloket	103	78,0	132
Zorgkruispunten, gezondheidscentra	7	5,3	132
Via ouderenorganisaties	59	44,7	132
Via cliëntenraad (WMO-raad/WMO-platform)	25	18,9	132
Via gemeentenieuws/gemeente pagina in huis-aan-huis blad	34	25,8	132
Anders, namelijk..	45	34,1	132

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Woningcorporatie/-stichting	24
Ouderenadviseurs	6
Informatiepunt/seniorenwegwijzer/masterplan Wonen, Welzijn, Zorg	5
(Senioren) gids/informatiebrochure	4
Website	3
Regionaal woonruimteverdelingssysteem	2
Regionale woningkrant	2
Via zorgaanbieders/-centra	2
Makelaarsoverleg: netwerk van WWZ-partners	1
Seniorenraad	1
Ze te betrekken in de klankbordgroep wonen	1

Tabel 20. Heeft uw gemeente activiteiten ondernomen om inzicht te verkrijgen in de behoeften van ouderen omtrent de woning en woombeging?

	Abs.	%
Ja, namelijk..	142	92,8
Nee	11	7,2
Totaal	153*	100

* Onbekend = 9

Ja, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Het bestuderen van informatie over woonwensen van ouderen in het algemeen	81	57,0	142
Het analyseren van wachtlijsten voor woningen binnen de gemeente	39	27,5	142
Het inwinnen van informatie bij woningcorporaties in de gemeente	79	55,6	142
Het inwinnen van informatie bij ouderenorganisaties binnen de gemeente	61	43,0	142
Het (laten) uitvoeren van onderzoek (enquêtes, wijkschouw e.d.)	106	74,6	142
Anders, namelijk..	18	12,7	142

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Project 'Ouderenproof'	3
Woonvisie	3
Inventarisatie project Wonen en Zorg	2
Inwinnen informatie zorgaanbieders	2
Klankbordgroep/werkgroep Wonen, Welzijn en Zorg	2
Rapport/nota Wonen, Welzijn en Zorg	2
Beleid integraal opgezet	1
Bezig met sterclassificatie	1
Kengetallen Aedes-Arcares	1
Project 'Blijvend thuis in eigen huis'	1
Via ophoging WOBOF 2003 en 2007	1

Tabel 21. Kunnen ouderen invloed uitoefenen op het beleid voor de ouderenhuisvesting in uw gemeente?

	Abs.	%
Ja, met de volgende middelen..	146	95,4
Nee	7	4,6
Totaal	153*	100

* Onbekend = 9

Met welke middelen kunnen ouderen invloed uitoefenen op het beleid voor de ouderenhuisvesting in uw gemeente?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Ouderenpanels	11	7,5	146
Seniorenraden	73	50,0	146
WMO-raad/WMO-platform	95	65,1	146
Ouderenorganisaties	94	64,4	146
Adviescommissie ouderenorganisaties	26	17,8	146
Anders, namelijk..	27	18,5	146

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Buurt-/wijkplatform, platform gehandicapten/Wonen Welzijn en Zorg	5
Reguliere inspraak op bestemmingsplan, in raad, met portefeuille houder Commissie	4
Beschermd wonen, ouderennota, woonvisie	4
Werk-/initiatief-/klankbord-/waakhondgroep	4
Woningcorporatie, woonbond, huurdersraad/-vereniging	4
Stichting Toegankelijkheid, Stichting Welzijn Ouderen, Stichting Bewonersbelangen	3
Adviescommissie	2
VAC/WAG	2
Vertegenwoordiging senioren in regionale/lokale beleidsontwikkeling Wonen, Welzijn en Zorg	2
Deelnemen aan lokaal onderzoek naar woonwensen en leefbaarheid	1
Langskomen	1
SOVS, netwerk voor samenwerkende organisaties Zorg/Welzijn	1

Tabel 22. Maakt uw gemeente bij de ontwikkeling van het beleid voor ouderenhuisvesting gebruik van de, door u bij tabel 21 ingevulde, middelen?

	Abs.	%
Ja, vaak	31	20,9
Ja, regelmatig	98	66,2
Nee	19	12,8
Totaal	148*	100

* Onbekend = 9
Weet ik niet = 5

C. Huisvestingsbeleid voor ouderen en woon-zorgbeleid

Tabel 23. Heeft uw gemeente beleid dat specifiek is gericht op de huisvesting voor ouderen?

	Abs.	%
Ja, de gemeente heeft een actief ouderenhuisvestingsbeleid (in WoonVisie/Beleidsnota Wonen)	105	65,6
Ja, er zijn initiatieven gestart	26	16,3
Nee, maar in de nabije toekomst worden hiertoe initiatieven gestart → <i>Ga naar tabel 27</i>	12	7,5
Nee, nog niet → <i>Ga naar tabel 27</i>	17	10,6
Totaal	160*	100

* Weet ik niet = 2

Tabel 24. Heeft uw gemeente beleid gericht op het combineren van ouderenhuisvesting en zorg oftewel woon-zorgbeleid?

	Abs.	%
Ja, de gemeente heeft een actief woon-zorgbeleid	57	43,8
Ja, er zijn initiatieven gestart	63	48,5
Nee, maar in de nabije toekomst worden hiertoe initiatieven gestart	6	4,6
Nee, nog niet	4	3,1
Totaal	130*	100

* Weet ik niet = 1

Tabel 25. Werken gemeentelijke afdelingen gezamenlijk aan de ontwikkeling en/of uitvoering van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid?

	Abs.	%
Ja, namelijk..	127	96,9
Nee	1	0,8
Niet van toepassing	3	2,3
Totaal	131	100

Ja, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Ja, namelijk structureel met de afdelingen..	87	68,5	127
Ja, namelijk incidenteel met de afdelingen..	42	33,1	127

Ja, namelijk structureel met de afdelingen..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Ruimtelijke Ontwikkeling en Welzijn/Zorg	15
Wonen, Welzijn en Zorg	14
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) en Wonen en Welzijn en Zorg	8
x	6
Ruimte en Samenleving	3
Ruimtelijke & Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO)	3
Alle afdelingen	2
Beleid & strategie en Projecten & leefomgeving	2
Grondgebied & Maatschappelijke Zaken	2
Grondgebied en Samenleving en Bestuur	2
Leefomgeving/samenleving en Wonen	2
Maatschappelijke Ontwikkeling (MO) en Ruimtelijke Ordening (RO)	2
Onderwijs, Welzijn & Scholing en Werk, Inkomen & Zorg en Ruimtelijke Ontwikkeling (RO)	2
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Mileubeheer (VROM) en Maatschappelijke Ontwikkeling (MO)	2
Algemene Zaken en Financiën	1
Beleid en klantcontacten	1
Bouwen, Wonen & Ondernemen (BWO) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Milieubeheer (VROM)	1
Educatie & Welzijn en gebiedsontwikkeling en Sociale Zaken	1
Grondgebied en Welzijn	1
Maatschappelijke Zaken en Ruimte en Economie & Ontwikkeling en Openbare Werken en Veiligheid en Vergunningen & Handhaving en Welzijn	1
Maatschappelijke Zaken en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)	1
Plan vorming en Projecten en Uitvoeringsbeleid en Sociale dienst of verlening	1
Ruimte & Bouwen en Wonen & Werk en Zorg & Inkomen	1
Ruimte en Economie en Maatschappelijke Ontwikkeling (MO) en Milieu	1
Ruimtelijk Beheer en Ruimtelijke Ontwikkeling en Publiek en Zorg	1
Ruimtelijke Ordening, Bouwen en Milieu (ROBM) en Welzijn, Educatie & Zorg (WEZ)	1
Sociale gebiedsontwikkeling en Bouwen en Wonen	1
Stedebouw & Volkshuisvesting (DS&V) en Sociale Zaken & Werkgelegenheid (SoZaWe), OntwikkelingsBedrijf Rotterdam (OBR) en GGD en Jeugd, Onderwijs & Samenleving (JOS) en deelgemeenten	1
Strategie en Advies	1
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Milieubeheer (VROM) en Welzijn, Onderwijs & Sport (WOS)	1
Welzijn & Onderwijs en Ruimte & Bouwen	1
Welzijn en Sociale Zaken en Ruimtelijke Ontwikkeling	1
Wonen en Stedenbouw en Welzijnszaken en Maatschappelijke Ontwikkeling (MO) en GGenGD	1
Wonen en Maatschappelijke Ontwikkeling (MO) en Zorg en Samenleving en Stadsdelen	1
Wonen en Welzijn en GGD en Ruimtelijke plannen en Verkeer en Sociale Zaken en Zorg en Parkeren	1
Zorg en Arbeid en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	1

Ja, namelijk incidenteel met de afdelingen..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Milieuzaken (VROM) en Welzijn en Zorg	22
Maatschappelijk Ontwikkeling en Ruimtelijke & Economische Ontwikkeling	2
Ruimtelijke Ordening, Milieu & Economische Zaken (RME) en Samenleving	2
Beleid & Strategie en Welzijn, Sport & Onderwijs (WSO)	1
Beleid en Ontwikkeling en Sociale Zaken	1
Beleid en projecten	1
Bouwzaken en Publiekszaken en Sociale Zaken	1
Infrastructuur projecten	1
Maatschappelijke Ontwikkeling & Dienstverlening en Bouwen & Wonen	1
Maatschappelijke Zaken & Ontwikkeling en Beheer	1
Ruimtelijke Ontwikkeling & Nieuwe werken (RON) en Burger Zaken, Onderwijszaken en Samenlevingszaken (BOSZ)	1
Stadsontwikkeling en Welzijn	1
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuzaken (VROM) en Publiekszaken	1
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuzaken (VROM) en Welzijn, Sport & Onderwijs (WSO)	1
Waardeling Onroerende Zaken (WOZ) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Milieubeheer (VROM)	1
Welzijn en Ruimtelijke Ordening (RO) en Grondzaken	1
Welzijn en Openbare Ruimte en Wonen, Werken & Recreatie (WWR)	1
x	1
Zorg en Activering en Ruimte	1

Tabel 26. Heeft uw gemeente concrete afspraken gemaakt in het kader van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid met andere partijen?

	Abs.	%
Ja, met de volgende partijen..	128	97,7
Nee	3	2,3
Totaal	131	100

Met welke partijen heeft uw gemeente afspraken gemaakt in het kader van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Samenwerkingsverband met woningcorporaties over levensloopbestendig bouwen bij nieuwbouwprojecten	112	87,5	128
Afspraken met projectontwikkelaars	40	31,3	128
Samenwerkingsverband met zorgaanbieders over extramuraal zorgverlening (bijvoorbeeld voor zorg binnen een woonzorgzone)	78	60,9	128
Afspraken met andere gemeenten om het woon-zorgbeleid op regionaal niveau te realiseren	37	28,9	128
Afspraken met provincie	27	21,1	128
Afspraken met zorgverzekeraars	11	8,6	128
Anders, namelijk..	6	4,7	128

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Afspraken met lokale brede welzijnsinstellingen	3
Afspraken met Rijk: koploperpilot modernisering AWBZ	2
Afspraken met dorpsbelang	1
Afspraken met Zorgkantoor	1

Tabel 27. Kunt u aangeven op welke wijze uw gemeente het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid voert of op welke wijze er initiatieven zijn genomen?

	Abs.	%
Ja, op de volgende wijze..	157	96,9
Nee	5	3,1
Totaal	162	100

Op welke wijze voert uw gemeente het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid en/of op welke wijze zijn er initiatieven genomen?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Aanpassen (opplussen) van woningen op initiatief van de gemeente	55	35,0	157
Realisatie van levensloopbestendige woningen	125	79,6	157
Realisatie van woonzorgcomplex(en)	125	79,6	157
Er zijn/worden lokale diensten- en zorgcentra opgezet	89	56,7	157
Inzet van woninggebonden technologieën zoals domotica, telemedicine e.d.	43	27,4	157
Projecten/experimenten op het gebied van woon-zorgbeleid	79	50,3	157
Het aanbieden van zorggarantie voor ouderen	16	10,2	157
Er is beleid voor ouderenhuisvesting (of is in ontwikkeling)	104	66,2	157
Er is een woon-zorgbeleid (of in ontwikkeling)	106	67,5	157
Afstemmen van huisvestingsbeleid met WMO-beleid en zorg-beleid	93	59,2	157
Realisatie van woonzorgzones	88	56,1	157
Anders, namelijk..	19	12,1	157

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Gemeente participeert in overleggen met woon- en zorgaanbieders	3
Realiseren van woningen met mogelijk van inkoop van zorg (WOZOCO's, Wonenplus)	3
Provinciaal beleid Blijvend Thuis in Eigen Huis, toegankelijkheid woonomgeving	2
Aanpassen particuliere koopwoningen	1
Als proeftuin gemeente zijn stedelijke vernieuwing, gebiedsgericht werken en woon-zorg geïntegreerd	1
Bezig met sterclassificaties	1
In regionale woonvisie is de behoefte aan wonen en zorg per type woning vastgelegd	1
Inzet van wonen/zorg/welzijnsteam	1
Ontwikkelen masterplan wonen, zorg en welzijn	1
Opplussen van woningen die het eigendom zijn van woningcorporatie	1
Pilotproject wonen, welzijn en zorg in het kader van provinciale subsidieregeling	1
Tijdelijk binnen mantelzorg in bestemmingsplan mogelijk maken	1
Werken met een projectleider woon-zorg die initiatieven binnen gemeenten coördineert	1
Wijkbijeenkomsten voor input op beleidskader WMO 2007	1

Tabel 28. Kunt u aankruisen wel aspecten van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid verbeterd dienen te worden?

	Abs.	%
Ja, namelijk de volgende aspecten..	128	79,0
Nee	34	21,0
Totaal	162	100

Welke aspecten van het ouderenhuisvestingsbeleid en/of woonzorgbeleid dienen verbeterd te worden?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
Aanpassen (opplussen) van woningen op initiatief van de gemeente	54	42,2	128
Realisatie van levensloopbestendige woningen	35	27,3	128
Realisatie van woonzorgcomplex(en)	22	17,2	128
Er zijn/worden lokale diensten- en zorgcentra opgezet	28	21,9	128
Inzet van woninggebonden technologieën zoals domotica, telemedicine e.d.	68	53,1	128
Projecten/experimenten op het gebied van woon-zorgbeleid	35	27,3	128
Het aanbieden van zorggarantie voor ouderen	31	24,2	128
Er is beleid voor ouderenhuisvesting (of is in ontwikkeling)	28	21,9	128
Er is een woon-zorgbeleid (of in ontwikkeling)	32	25,0	128
Afstemmen van huisvestingsbeleid met WMO-beleid en zorg-beleid	55	43,0	128
Realisatie van woonzorgzones	41	32,0	128
Anders, namelijk..	11	8,6	128

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Opplussen van woningen van woningcorporatie	2
Aandacht behoeft de ontwikkeling van de 'zachte en welzijnskant' van de woonservicezones	1
Aandacht voor ouderen in kleine kernen	1
Aanpassen particulieren koopwoningen	1
Betere financieringsmogelijkheden ouderenhuisvesting	1
De samenwerking tussen zorgaanbieders kan beter	1
Minder regelgeving (bureaucratie) omtrent ouderenhuisvesting	1
Plannen omzetten in daden	1
Samen met corporaties en zorginstellingen behoefte concretiseren in projecten en locaties	1
Sociaal-maatschappelijke en sociale ondersteuningssystemen, zorgpreventie en zorg op afstand	1

Tabel 29. Ervaart of voorziet uw gemeente knelpunten bij het uitvoeren van een ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid?

	Abs.	%
Ja, namelijk de volgende knelpunten..	142	87,7
Nee, er zijn geen knelpunten bekend bij de gemeente	20	12,3
Totaal	162	100

Welke knelpunten ervaart of voorziet uw gemeente bij het uitvoeren van een ouderenhuisvestingsbeleid en/of woon-zorgbeleid?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.	%	Totaal
De woningvoorraad is te laag om te kunnen voldoen aan de woningvraag van ouderen	72	50,7	142
Er zijn wachtlijsten voor woonzorgvoorzieningen	46	32,4	142
Te hoge investeringen voor woonzorgvoorzieningen	42	29,6	142
Weinig transparantie met betrekking tot wet- en regelgeving	23	16,2	142
Toewijzingsbeleid en inschrijvingsbeleid is onvoldoende bekend bij ouderen	13	9,2	142
Er is te weinig inzicht in de vraag van de doelgroep (de ouderen)	38	26,8	142
Beperkt functioneren van het samenwerkingsverband met betrokken partijen (bijvoorbeeld zorgaanbieders of woningcorporaties), namelijk..	20	14,1	142
Afstemmingsproblemen tussen de betrokken afdelingen van de gemeente zelf (huisvesting, WMO, ouderen, zorg)	17	12,0	142
Weinig transparantie met betrekking tot de markt van aanbieders	21	14,8	142
Veel partijen betrokken, regie ontbreekt	30	21,1	142
Meer kennis nodig over de mogelijkheden van woon-zorgbeleid	19	13,4	142
Anders, namelijk..	27	19,0	142

Anders, namelijk..

(Meerdere antwoorden mogelijk)

	Abs.
Onvoldoende bouwgrond om aan specifieke eisen te voldoen	5
Lange procedure perioden bij bouwprojecten/bureaucratisering	4
Onduidelijkheid omtrent financiering	4
Regie gemeenten kan beter; meer ambtelijke capaciteit	4
Veel vraag is toekomstgericht en komt vaak te laat	4
Beleidsveld Wonen, Welzijn en Zorg is uitgebreid en ingewikkeld; complexe processen	2
Aanbestedingsverplichtingen geven onzekerheid over toekomstige samenwerkingspartners	1
Classificering woningvoorraad	1
De gescheiden financiële stromen en de realisatie van grondgebonden woningen in relatie tot de voorzieningen; eenzijdig gestapeld aanbod	1
Duurzaamheid dure aanpassingen gering	1
Groeiemeente; moeilijk om toekomstige behoefte in beeld te brengen	1
Grote hoeveelheid koopwoningen; lastig sturen	1
Heldere definities	1
Landelijk beleid is onvoldoende op elkaar afgestemd (VROM/VWS) en er worden keuzes gemaakt die ten kosten gaan van de mogelijkheden voor kleinschaligheid	1
Ouderen verleiden tot verhuizen is lastig	1

Tabel 30. Vindt u dat de rijksoverheid voldoende randvoorwaarden creëert voor gemeenten om toereikend lokaal beleid te voeren op het terrein van ouderenhuisvesting en de combinatie van wonen en zorg?

	Abs.	%
Ja	68	49,6
Nee, want..	69	50,4
Totaal	137*	100

* Weet ik niet = 25

Nee, want..

	Abs.
Er is te weinig (afstemming omtrent) de financiering; het Rijk moet voor meer middelen zorgen	27
Het beleid/de regelgeving is onduidelijk; het Rijk moet voor meer middelen zorgen en de gemeente meer de regierol toe bedelen	15
Gemeenten hebben onvoldoende instrumenten, voorzieningen en/of uitbreidingsmogelijkheden om mensen te bewegen hun woning aan te passen of te verhuizen	14
Samenwerking met woningcorporaties, zorginstellingen en/of het zorgkantoor is erg moeilijk door de marktwerking	11
Extramuraal wonen met zorg wordt financieel niet aantrekkelijk gemaakt, de koers is onduidelijk en het doel wordt te ver doorgevoerd	6
De randvoorwaarden zijn niet bekend	5
De belangrijkste/duurste schakel ontbreekt; het welzijn. Wordt nog altijd teveel vanuit het zorgaspect gedacht/gefaciliteerd	3
Lokaal maatwerk mag niet	2
Beperkingen die zijn opgenomen in huisvestingsbeleid	1
Deconcentratie gehandicapten	1
Verzorgings-/verpleeghuizen onvoldoende gedecentraliseerd	1

D. Afsluiting

Tabel 31. Kunt u één aandachtspunt voor beleid voor ouderen aankruisen dat de gemeente momenteel de hoogste prioriteit geeft?

	Abs.	%
Ja, namelijk het volgende aandachtspunt..	130	86,7
Nee, er zijn meerdere aandachtspunten	20	13,3
Totaal	150*	100

* Weet ik niet = 12

Ja, namelijk het volgende aandachtspunt..

	Abs.	%
Aandacht voor ouderenhuisvesting binnen huisvestingsbeleid	36	27,7
Verbeteren van collectief vervoer voor ouderen	1	0,8
Ontwikkelen van een woon-zorgbeleid	43	33,1
Realiseren van een centraal loket voor zorg- en ondersteuningsvragen (zoals een WMO-loket)	32	24,6
Toegankelijkheid van openbare voorzieningen, diensten en locaties verhogen	1	0,8
Participatie van ouderen in de maatschappij bevorderen	7	5,4
Cliëntenparticipatie en vraagsturing bevorderen	4	3,1
Anders, namelijk..	6	4,6
Totaal	130	100

Anders, namelijk..

	Abs.
Extra woningen voor jongeren, om zo vergrijzing te voorkomen	1
Mantelzorgbeleid	1
Realisatie geïntegreerd woon/zorgcomplex	1
Realisatie van wijkservice gebieden	1
Realisatie woningen zonder tuin	1
Realiseren van zorg-kennispunten in alle zones	1

Nee, er zijn meerdere aandachtspunten..

	Abs.	%	Totaal
Aandacht voor ouderenhuisvesting binnen huisvestingsbeleid	9	45,0	20
Verbeteren van collectief vervoer voor ouderen	4	20,0	20
Ontwikkelen van een woon-zorgbeleid	13	65,0	20
Realiseren van een centraal loket voor zorg- en ondersteuningsvragen (zoals een WMO-loket)	15	75,0	20
Toegankelijkheid van openbare voorzieningen, diensten en locaties verhogen	3	15,0	20
Participatie van ouderen in de maatschappij bevorderen	8	40,0	20
Cliëntenparticipatie en vraagsturing bevorderen	7	35,0	20
Anders, namelijk..	4	20,0	20

Anders, namelijk..

	Abs.
Bouw seniorenwoningen in cultuur	1
Ontwikkelen actieprogramma wonen, zorg en welzijn	1

BIJLAGE 2: SCORINGSMETHODIEK

A. Algemene gegevens

Variabele	Vraagnummer	Criterium voor score	Maximale score
Beschikbaarheid gegevens leeftijdscategorieën inwoners	Vraag 3	V3: leeftijdscategorieën boven de 55 jaar onderscheiden = 2 punten V3: 1 of 2 leeftijdscategorieën ingevuld = 1 punt V3: meer dan 2 leeftijdscategorieën ingevuld = 1 punt	4
Maximale score			4

B. Aanbod en vraag op het gebied van seniorenwoningen

Variabele	Vraagnummer	Criterium voor score	Maximale score
Aantal seniorenwoningen	Vraag 5	V5: aantal seniorenwoningen ingevuld = 1 punt	3
Aantal beschermde woonvormen	Vraag 8	V8: 1 beschermde woonvorm ingevuld = 1 punt V8: 2 of meer beschermde woonvormen ingevuld = 2 punten	2
Gemeentelijke stimuleringsregeling	Vraag 10	V10: ja ingevuld = 1 punt	1
Vraag-aanbod situatie	Vraag 12	V12: aanbod groter of gelijk aan vraag ingevuld = 1 punt	1
Vraag-aanbod situatie in toekomst	Vraag 13	V13: aanbod groter of gelijk aan vraag ingevuld = 1 punt	1
Registratie woningvoorraad	Vraag 14	V14: 1 geregistreerde woningvorm ingevuld = 2 punt V14: 2 of meer geregistreerde woningvormen ingevuld = 4 punten	4
WoonKeur	Vraag 16	V16: woningen met woonkeur ingevuld = 1 punt V16: woningen met woonkeur en voorwaarde voor nieuwbouwwoningen ingevuld = 2 punten	2
Technische kwaliteit	Vraag 18	V18: (ruim) voldoende ingevuld = 1 punt	1
Informatievoorziening	Vraag 19	V19: 1 manier van informeren ingevuld = 1 punt V19: 2 of meer manieren van informeren ingevuld = 2 punten	2
Activiteiten voor inzicht in woonwensen	Vraag 20	V20: 1 ondernomen activiteit ingevuld = 1 punt V20: 2 of meer ondernomen activiteiten ingevuld = 2 punten	2
Invloed uitoefenen	Vraag 21	V21: 1 middel om invloed uit te oefenen ingevuld = 1 punt V21: 2 of meer middelen om invloed uit te oefenen ingevuld = 2 punten	2
Gebruik van middelen	Vraag 22	V22: ja, vaak of ja, regelmatig ingevuld = 1 punt	1
Maximale score			22

C. Huisvestingsbeleid voor ouderen en woon-zorgbeleid

Variabele	Vraagnummer	Criterium voor score	Maximale score
Beleid huisvesting ouderen	Vraag 23	V23: ja, er zijn initiatieven gestart ingevuld = 1 punt V23: ja, de gemeente heeft een actief ouderenhuisvestingsbeleid ingevuld = 2 punten	2
Beleid combineren	Vraag 24	V24: ja, er zijn initiatieven gestart ingevuld = 1 punt V24: ja, de gemeente heeft een actief woon-zorgbeleid ingevuld = 2 punten	2
Samenwerking gemeentelijke afdelingen	Vraag 25	V25: ja, structureel ingevuld = 1 punt	1
Partijen met afspraken	Vraag 26	V26: 1 partij ingevuld = 1 punt V26: 2 of meer partijen ingevuld = 2 punten	2
Beleidsvoering	Vraag 27a	V27a: 1 wijze van beleid voeren ingevuld = 1 punt V27a: 2 of meer wijzen van beleid voeren ingevuld = 2 punten	2
Verbetering beleidsaspecten	Vraag 27b	V27b: 1 beleidsaspect ingevuld = 1 punt V27b: 2 of meer beleidsaspecten ingevuld = 2 punten	2
Maximale score			11

BIJLAGE 3: OVERZICHT TOTAALSCORES GEMEENTEN

Tabel 1. Overzicht totaalscores gemeenten (alfabetisch gerangschikt)

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
's-Hertogenbosch	22	5,95
Aalsmeer	29	7,84
Albrandswaard	24	6,49
Alphen-Chaam	22	5,95
Ameland	14	3,78
Amersfoort	34	9,19
Amsterdam	31	8,38
Apeldoorn	28	7,57
Assen	28	7,57
Barendrecht	26	7,03
Barneveld	26	7,03
Bedum	12	3,24
Beesel	22	5,95
Bergen op Zoom	23	6,22
Bergeyk	22	5,95
Bernheze	24	6,49
Best	32	8,65
Bladel	23	6,22
Blaricum	25	6,76
Bloemendaal	14	3,78
Borger-Odoorn	27	7,30
Borne	28	7,57
Boxmeer	14	3,78
Brunssum	26	7,03
Bunnik	14	3,78
Cappelle aan den IJssel	23	6,22
Castricum	19	5,14
Coevorden	27	7,30
Cromstrijen	8	2,16
Cuijk	24	6,49
Deurne	28	7,57
Deventer	28	7,57
Diemen	30	8,11
Dinkelland *	23	6,22
Dirksland	13	3,51
Dongeradeel *	25	6,67
Drechterland	14	3,78
Drimmelen	30	8,11
Dronten	28	7,57
Druten	22	5,95
Duiven	21	5,68
Eemnes	21	5,68
Eemsum	9	2,43
Enschede *	26	7,03
Etten-Leur	34	9,19
Franekerde	25	6,76
Geldrop-Mierlo	21	5,68
Gilze en Rijen	28	7,57
Goirle	8	2,16

Groningen	35	9,46
Haarlem	24	6,49
Haarlemmermeer	27	7,30
Harlingen	23	6,22
Hattem	24	6,49
Heerenveen	25	6,76
Heerhugowaard	30	8,11
Heiloo	28	7,57
Hellendoorn	31	8,38
Helmond	33	8,92
Hengelo	21	5,68
Heusden *	26	7,03
Hilversum	19	5,14
Hoogeveen	24	6,49
Hoogezand-Sappermeer	27	7,30
Horst aan de Maas	19	5,14
IJsselstein	28	7,57
Jacobswoude	30	8,11
Katwijk	25	6,76
Kerkrade	29	7,84
Laarbeek	27	7,30
Landerd	23	6,22
Landgraaf	22	5,95
Lansingerland	26	7,03
Leek	21	5,68
Leeuwarden	31	8,38
Leiderdorp	30	8,11
Lisse	25	6,76
Littenseradiel	17	4,59
Loenen	23	6,22
Lopik	11	2,97
Losser	22	5,95
Maarssen	22	5,95
Maastricht	32	8,65
Marum	21	5,68
Meijel	22	5,95
Menaldumadeel	11	2,97
Meppel	18	4,87
Millingen aan de Rijn	8	2,16
Moerdijk	30	8,11
Montferland	30	8,11
Naarden	20	5,41
Nederweert	32	8,65
Nieuwegein	27	7,30
Nijkerk	27	7,30
Nijmegen	27	7,30
Noordoostpolder	30	8,11
Nuenen	22	5,95
Nunspeet	29	7,84
Nuth *	27	7,30
Oldebroek	25	6,76
Ommen	15	4,05
Onderbanken	22	5,95

Oostflakkee	18	4,87
Oostzaan	25	6,76
Opsterland	28	7,57
Oudewater	22	5,95
Papendrecht	24	6,49
Pekela	22	5,95
Pijnacker-Nootdorp	26	7,03
Putten	30	8,11
Renkum	24	6,49
Rhenen	18	4,87
Rijssen-Holten	26	7,03
Roermond	26	7,03
Roosendaal	16	4,32
Rotterdam	30	8,11
Rozenburg	11	2,97
Rozendaal *	18	4,87
Scherpenzeel	18	4,87
Schijndel	16	4,32
Schouwen Duiveland	31	8,38
Simpelveld	27	7,30
Sint Anthonis	18	4,87
Sint-Michielsgestel	25	6,76
Sint-Oedenrode	28	7,57
Sittart-Geleen	28	7,57
Sliedrecht	25	6,76
Smallingerland	31	8,38
Someren	32	8,65
Spijkenisse	26	7,03
Stede Broec	17	4,59
Steenwijkerland	26	7,03
Teylingen	18	4,87
Tiel	12	3,24
Tubbergen	29	7,84
Twenterand	25	6,76
Tytjerksteradiel	32	8,65
Utrecht	34	9,19
Veenendaal	19	5,14
Veere *	25	6,67
Velsen	27	7,30
Venlo *	15	4,05
Vlagtwedde	17	4,59
Voerendaal	27	7,30
Waalwijk	27	7,30
Wervershoof	18	4,87
West Maas en Waal	21	5,68
Weststellingwerf	25	6,76
Wieringermeer	21	5,68
Wijchen	27	7,30
Wijdmeren	20	5,41
Woensdrecht	23	6,22
Woerden	26	7,03
Wormerland *	20	5,41
Woudenberg	28	7,57

Wunseradiel	7	1,89
X	23	6,22
Zandvoort	23	6,22
Zederik	22	5,95
Zeewolde	34	9,19
Zeist	25	6,76
Zoeterwoude	12	3,24

* Gemeente die een vragenlijst heeft ontvangen waarbij een deel van de vragen met betrekking tot het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen ontbrak. Om deze gemeente toch niet geheel buiten het onderzoek te houden, is de 12 punten van de mediaan van dit onderdeel toegekend. De score moet hierdoor echter wel met enige voorzichtigheid gehanteerd worden

Tabel 2. Overzicht totaalscores gemeenten (van hoog naar laag gerangschikt)

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Groningen	35	9,46
Amersfoort	34	9,19
Etten-Leur	34	9,19
Utrecht	34	9,19
Zeewolde	34	9,19
Helmond	33	8,92
Best	32	8,65
Maastricht	32	8,65
Nederweert	32	8,65
Someren	32	8,65
Tytjerksteradiel	32	8,65
Amsterdam	31	8,38
Hellendoorn	31	8,38
Leeuwarden	31	8,38
Schouwen Duiveland	31	8,38
Smallingerland	31	8,38
Diemen	30	8,11
Drimmelen	30	8,11
Heerhugowaard	30	8,11
Jacobswoude	30	8,11
Leiderdorp	30	8,11
Moerdijk	30	8,11
Montferland	30	8,11
Noordoostpolder	30	8,11
Putten	30	8,11
Rotterdam	30	8,11
Aalsmeer	29	7,84
Kerkrade	29	7,84
Nunspeet	29	7,84
Tubbergen	29	7,84
Apeldoorn	28	7,57
Assen	28	7,57
Borne	28	7,57
Deurne	28	7,57
Deventer	28	7,57
Dronten	28	7,57
Gilze en Rijen	28	7,57
Heiloo	28	7,57
IJsselstein	28	7,57
Opsterland	28	7,57
Sint-Oedenrode	28	7,57
Sittart-Geleen	28	7,57
Woudenberg	28	7,57
Borger-Odoorn	27	7,30
Coevorden	27	7,30
Haarlemmermeer	27	7,30
Hoogezand-Sappermeer	27	7,30
Laarbeek	27	7,30
Nieuwegein	27	7,30

Nijkerk	27	7,30
Nijmegen	27	7,30
Simpelveld	27	7,30
Voerendaal	27	7,30
Waalwijk	27	7,30
Wijchen	27	7,30
Nuth *	27	7,30
Venlo *	27	7,30
Barendrecht	26	7,03
Barneveld	26	7,03
Brunssum	26	7,03
Lansingerland	26	7,03
Pijnacker-Nootdorp	26	7,03
Rijssen-Holten	26	7,03
Roermond	26	7,03
Spijkenisse	26	7,03
Steenwijkerland	26	7,03
Woerden	26	7,03
Enschede *	26	7,03
Heusden *	26	7,03
Blaricum	25	6,76
Franekerde	25	6,76
Heerenveen	25	6,76
Katwijk	25	6,76
Lisse	25	6,76
Oldebroek	25	6,76
Oostzaan	25	6,76
Sint-Michiëlsgestel	25	6,76
Sliedrecht	25	6,76
Twenterand	25	6,76
Weststellingwerf	25	6,76
Zeist	25	6,76
Dongeradeel *	25	6,76
Veere *	25	6,76
Albrandswaard	24	6,49
Bernheze	24	6,49
Cuijk	24	6,49
Haarlem	24	6,49
Hatterij	24	6,49
Hoogeveen	24	6,49
Papendrecht	24	6,49
Renkum	24	6,49
Velsen	24	6,49
Bergen op Zoom	23	6,22
Bladel	23	6,22
Cappelle aan den IJssel	23	6,22
Harlingen	23	6,22
Landerd	23	6,22
Loenen	23	6,22
Woensdrecht	23	6,22
X	23	6,22
Zandvoort	23	6,22
Dinkelland *	23	6,22

's-Hertogenbosch	22	5,95
Alphen-Chaam	22	5,95
Beesel	22	5,95
Bergeyk	22	5,95
Druten	22	5,95
Landgraaf	22	5,95
Losser	22	5,95
Maarssen	22	5,95
Meijel	22	5,95
Nuenen	22	5,95
Onderbanken	22	5,95
Oudewater	22	5,95
Pekela	22	5,95
Zederik	22	5,95
Duiven	21	5,68
Eemnes	21	5,68
Geldrop-Mierlo	21	5,68
Hengelo	21	5,68
Leek	21	5,68
Marum	21	5,68
West Maas en Waal	21	5,68
Wieringermeer	21	5,68
Naarden	20	5,41
Wijdmeren	20	5,41
Wormerland *	20	5,41
Castricum	19	5,14
Hilversum	19	5,14
Horst aan de Maas	19	5,14
Veenendaal	19	5,14
Meppel	18	4,87
Oostflakkee	18	4,87
Rhenen	18	4,87
Scherpenzeel	18	4,87
Sint Anthonis	18	4,87
Teylingen	18	4,87
Wervershoof	18	4,87
Rozendaal *	18	4,87
Littenseradiel	17	4,59
Stede Broec	17	4,59
Vlagtwedde	17	4,59
Roosendaal	16	4,32
Schijndel	16	4,32
Ommen	15	4,05
Ameland	14	3,78
Bloemendaal	14	3,78
Boxmeer	14	3,78
Bunnik	14	3,78
Drechterland	14	3,78
Dirksland	13	3,51
Bedum	12	3,24
Tiel	12	3,24
Zoeterwoude	12	3,24
Lopik	11	2,97

Menaldumadeel	11	2,97
Rozenburg	11	2,97
Eemsmond	9	2,43
Cromstrijen	8	2,16
Goirle	8	2,16
Millingen aan de Rijn	8	2,16
Wunseradiel	7	1,89

* Gemeente die een vragenlijst heeft ontvangen waarbij een deel van de vragen met betrekking tot het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen ontbrak. Om deze gemeente toch niet geheel buiten het onderzoek te houden, is de 12 punten van de mediaan van dit onderdeel toegekend. De score moet hierdoor echter wel met enige voorzichtigheid gehanteerd worden

Tabel 3. Overzicht totaalscores gemeenten (naar provincie gerangschikt)

Drenthe

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Assen	28	7,57
Borger-Odoorn	27	7,30
Coevorden	27	7,30
Hoogeveen	24	6,49
Meppel	18	4,87

Flevoland

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Zeewolde	34	9,19
Noordoostpolder	30	8,11
Dronten	28	7,57

Friesland

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Tytjerksteradiel	32	8,65
Leeuwarden	31	8,38
Smallingerland	31	8,38
Opsterland	28	7,57
Franekerdeel	25	6,76
Heerenveen	25	6,76
Weststellingwerf	25	6,76
Dongeradeel *	25	6,76
Harlingen	23	6,22
Littenseradiel	17	4,59
Ameland	14	3,78
Menaldumadeel	11	2,97
Wunseradiel	7	1,89

Gelderland

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Montferland	30	8,11
Putten	30	8,11
Nunspeet	29	7,84
Apeldoorn	28	7,57
Nijkerk	27	7,30
Nijmegen	27	7,30
Wijchen	27	7,30
Barneveld	26	7,03
Oldebroek	25	6,76
Hatterum	24	6,49
Renkum	24	6,49
Druten	22	5,95
Duiven	21	5,68
West Maas en Waal	21	5,68
Scherpenzeel	18	4,87
Rozendaal *	18	4,87
Tiel	12	3,24
Millingen aan de Rijn	8	2,16

Groningen

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Groningen	35	9,46
Hoogezand-Sappemeer	27	7,30
Pekela	22	5,95
Leek	21	5,68
Marum	21	5,68
Vlagtwedde	17	4,59
Bedum	12	3,24
Eemsum	9	2,43

Limburg

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Maastricht	32	8,65
Nederweert	32	8,65
Kerkrade	29	7,84
Sittart-Geleen	28	7,57
Simpelveld	27	7,30
Voerendaal	27	7,30
Nuth *	27	7,30
Venlo *	27	7,30
Brunssum	26	7,03
Roermond	26	7,03
Beesel	22	5,95
Landgraaf	22	5,95
Meijel	22	5,95
Onderbanken	22	5,95
Horst aan de Maas	19	5,14

Noord-Holland

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Amsterdam	31	8,38
Diemen	30	8,11
Heerhugowaard	30	8,11
Aalsmeer	29	7,84
Heiloo	28	7,57
Haarlemmermeer	27	7,30
Blaricum	25	6,76
Oostzaan	25	6,76
Haarlem	24	6,49
Velsen	24	6,49
Zandvoort	23	6,22
Wieringermeer	21	5,68
Naarden	20	5,41
Wijdmeren	20	5,41
Wormerland *	20	5,41
Castricum	19	5,14
Hilversum	19	5,14
Wervershoof	18	4,87
Stede Broec	17	4,59
Bloemendaal	14	3,78
Drechterland	14	3,78

Noord-Brabant

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Etten-Leur	34	9,19
Helmond	33	8,92
Best	32	8,65
Someren	32	8,65
Drimmelen	30	8,11
Moerdijk	30	8,11
Deurne	28	7,57
Gilze en Rijen	28	7,57
Sint-Oedenrode	28	7,57
Laarbeek	27	7,30
Waalwijk	27	7,30
Heusden *	26	7,03
Sint-Michielsgestel	25	6,76
Bernheze	24	6,49
Cuijk	24	6,49
Bergen op Zoom	23	6,22
Bladel	23	6,22
Landerd	23	6,22
Woensdrecht	23	6,22
's-Hertogenbosch	22	5,95
Alphen-Chaam	22	5,95
Bergeyk	22	5,95
Nuenen	22	5,95
Geldrop-Mierlo	21	5,68
Sint Anthonis	18	4,87
Roosendaal	16	4,32
Schijndel	16	4,32
Boxmeer	14	3,78
Goirle	8	2,16

Overijssel

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Hellendoorn	31	8,38
Tubbergen	29	7,84
Borne	28	7,57
Deventer	28	7,57
Rijssen-Holten	26	7,03
Steenwijkerland	26	7,03
Enschede *	26	7,03
Twenterand	25	6,76
Dinkelland *	23	6,22
Losser	22	5,95
Hengelo	21	5,68
Ommen	15	4,05

Utrecht

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Amersfoort	34	9,19
Utrecht	34	9,19
IJsselstein	28	7,57
Woudenberg	28	7,57
Nieuwegein	27	7,30
Woerden	26	7,03
Zeist	25	6,76
Loenen	23	6,22
Maarssen	22	5,95
Oudewater	22	5,95
Eemnes	21	5,68
Veenendaal	19	5,14
Rhenen	18	4,87
Bunnik	14	3,78
Lopik	11	2,97

Zeeland

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Schouwen Duiveland	31	8,38
Veere *	25	6,76

Zuid-Holland

Gemeente	Totaalscore (maximaal 37 punten)	Eindscore (op schaal van 0-10)
Jacobswoude	30	8,11
Leiderdorp	30	8,11
Rotterdam	30	8,11
Barendrecht	26	7,03
Lansingerland	26	7,03
Pijnacker-Nootdorp	26	7,03
Spijkernisse	26	7,03
Katwijk	25	6,76
Lisse	25	6,76
Sliedrecht	25	6,76
Albrandswaard	24	6,49
Papendrecht	24	6,49
Cappelle aan den IJssel	23	6,22
Zederik	22	5,95
Oostflakkee	18	4,87
Teylingen	18	4,87
Dirksland	13	3,51
Zoeterwoude	12	3,24
Rozenburg	11	2,97
Cromstrijen	8	2,16

- * Gemeente die een vragenlijst heeft ontvangen waarbij een deel van de vragen met betrekking tot het aanbod en de vraag op het gebied van seniorenwoningen ontbrak. Om deze gemeente toch niet geheel buiten het onderzoek te houden, is de 12 punten van de mediaan van dit onderdeel toegekend. De score moet hierdoor echter wel met enige voorzichtigheid gehanteerd worden

meer
woningen
 voor
ouderen

Meer woningen voor ouderen in zicht?

Landelijk onderzoek naar lokaal beleid ouderenhuisvesting

ANBO
Voor 50-plussers

PCOB
Belangenbehartiging 50-plus

UNIE KBO

